

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Teorie hybridních politických režimů se zaměřením na Polskou republiku

Vypracoval: Vladimír Nepodal

Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Hanáček, Ph.D.

České Budějovice 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma: Teorie hybridních politických režimů se zaměřením na Polskou republiku, jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....

podpis

Poděkování

Chtěl bych touto cestou poděkovat PhDr. Vladimíru Hanáčkovi, Ph.D. za jeho cenné rady, pomoc a vedení této bakalářské práce.

Velké poděkování patří též všem mým učitelům politologie na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích PhDr. Vladimíru Hanáčkovi, Ph.D., PhDr. Romanu Míčkovi, Th.D., Ph.D. a PhDr. Salimu Muradovi, Ph.D. díky jejichž hodinám jsem získal množství cenných informací a také vášeň pro politologii jako takovou.

Součástí mé práce jsou i poznatky z další společenské vědy, kterou je sociologie, tudíž mé poděkování patří též Mgr. Marku Šebešovi, Ph.D, který mě během mého studia zasvětil do této vědní disciplíny.

Také bych chtěl moc poděkovat celé své rodině a přátelům za podporu, kterou mi vždy za každé situace poskytují.

V neposlední řadě děkuji mým novým polským přátelům Barbaře, Michałovi, Julii, Zytě, Paulině a Maciejovi, kteří mi pomohli s praktickou částí této práce tím, že se zúčastnili online rozhovoru formou focus group, díky čemuž jsem získal důležité materiály pro mou praktickou část této bakalářské práce.

Anotace

Tématem mé bakalářské práce bude teorie hybridních politických režimů se zaměřením na Polskou republiku. V první části bakalářské práce se zaměřím na studium teorie hybridních politických režimů a na zasazení tohoto druhu režimu mezi demokratické způsoby vlády a autoritářství.

Druhá část bakalářské práce se bude věnovat Polské republice, současnému politickému režimu a současné politické situaci v této zemi. Tato část bude obsahovat studie a argumenty, proč se Polsko z demokratického politického režimu stává režimem hybridním. Označení Polska jako hybridního režimu používá Freedom House. Cílem mého zkoumání bude detailněji objasnit, zda právem, či nikoliv.

Třetí část bude částí praktickou. Pomocí dotazníkového šetření prováděném v Polsku se pokusím zjistit, jak jsou obyvatelé Polska spokojeni s politickým režimem v zemi.

Klíčová slova: hybridní politický režim, Polsko, Polská republika, politický systém, Právo a spravedlnost, Občanská platforma, politologie

Abstract

The topic of my bachelor thesis will be the theory of hybrid political regimes with a focus on the Republic of Poland. In the first part of the bachelor thesis I will focus on the study of the theory of hybrid political regimes and the placement of this type of regime between democratic modes of government and authoritarianism.

The second part of the bachelor thesis will focus on the Republic of Poland, the current political regime and the current political situation in this country. This part will include studies and arguments as to why Poland is changing from a democratic political regime to a hybrid regime. The designation of Poland as a hybrid regime is used by Freedom House. The aim of my investigation will be to clarify in more detail whether rightly or not.

The third part will be the practical part. Using a questionnaire survey conducted in Poland, I will try to find out how satisfied the people of Poland are with the political regime in the country.

Key words: hybrid political regime, Poland, Republic of Poland, political system, Law and Justice, Civic Platform, political science

Obsah

Obsah.....	6
Úvod	8
1 Teorie hybridních politických režimů	10
1.1 Vymezení pojmu hybridní politický režim	10
1.1.1 Původ a význam slova „hybridní“	10
1.1.2 Definice pojmu hybridní politický režim.....	10
1.2 Druhy hybridních režimů	12
1.3 Zasazení hybridních režimů mezi režimy demokratické a autoritářské	13
1.4 Nejznámější státy, o kterých lze říct, že je v nich hybridní politický režim	15
2 Polská republika	15
2.1 Politický systém v Polsku.....	15
2.2 Rozložení politických sil v zemi.....	17
2.2.1 Výsledky parlamentních voleb 2019	17
2.2.1.1 Volby do Sejmu parlamentu Polské republiky.....	17
2.2.1.2 Současné složení Sejmu parlamentu Polské republiky.....	18
2.2.1.3 Volby do Senátu parlamentu Polské republiky	19
2.2.1.4 Současné složení Senátu parlamentu Polské republiky	20
2.2.1.5 Volby prezidenta Polské republiky 2020	20
2.3 Právo a spravedlnost	20
2.4 Současná polská opozice	22
2.5 Analýza politického režimu v Polské republice	23
2.5.1 Výsledky hodnocení Polské republiky dle Nations in Transit za rok 2022.....	24
2.5.2 Metodologie analýzy jednotlivých hodnocených ukazatelů	24
2.5.3 Analýza jednotlivých hodnocených ukazatelů.....	25
2.5.3.1 Národní demokratická správa věcí veřejných	25
2.5.3.2 Volební proces.....	27
2.5.3.3 Občanská společnost.....	28
2.5.3.4 Nezávislá média.....	31
2.5.3.5 Místní demokratická správa věcí veřejných	33
2.5.3.6 Soudní rámec a nezávislost	35
2.5.3.7 Korupce.....	39
2.5.4 Zařazení Polské republiky mezi jednotlivými politickými systémy.....	41
3 Praktická část.....	46

3.1	Metodologie praktické části	46
3.2	Seznam respondentů, kteří se zúčastnili praktické části.....	46
3.3	Průběh diskuse	46
3.4	Výsledné nejdůležitější výstupy diskuse.....	47
3.4.1	Otázka č.1 = Jak jste spokojeni se současnou vládou v Polsku?.....	47
3.4.2	Otázka č.2 = Považujete polská média za svobodná?	47
3.4.3	Otázka č.3 = Co si myslíte o kvalitě polské demokracie? Popřípadě považujete Polsko za hybridní politický režim nebo spíše za polo konsolidovanou demokracii?.....	47
3.4.4	Otázka č.6 = Považujete polskou justici za nezávislou?.....	48
3.4.5	Otázka č.5 = Jak podle vás funguje Sejm a Senát v Polsku? Jste spokojeni s jejich fungováním?	48
3.4.6	Otázka č.6 = Co je podle vás největším problémem současného Polska?	49
3.5	Zhodnocení diskuse ohledně současné polské politické situace	49
	Závěr	50
	Seznam použitých zdrojů a literatury	53
	Seznam tabulek	58

Úvod

Je jen málo zemí, se kterými má Česká republika tak vřelý, až přátelský vztah jako je tomu s Polskem. Tyto dvě země pojí nejenom společná hranice, ale také výrazné dějinné průsečíky, které tyto dvě slovanské země spojují. Tím asi největším je bezpochyby porážka komunismu a vymanění se z područí Sovětského svazu a s tím spojené nastolení demokracie v obou zemích. To, v čem se ale oba státy liší, jsou cesty oné demokratizace, kterými se obě země vydaly. Ty, byť se to na první pohled nemusí zdát, jsou značně rozdílné a v případě Polské republiky lze říct, že více jak 30 let po prvních opětovných demokratických volbách se země pomalu vzdaluje oné svobodě a demokracii, za kterou tehdejší generace tolik bojovaly.

Téma Teorie hybridních politických režimů se zaměřením na Polskou republiku jsem si pro svou bakalářskou práci vybral, protože mě velmi znepokojuje vývoj politické situace v Polsku, jakožto našeho severovýchodního souseda. Též jsem si toto téma zvolil z důvodu osobního zájmu o tuto problematiku. Myslím si, že je důležité o současném dění v Polsku informovat širší veřejnost, jelikož podobné ohrožení demokracie může nastat kdekoliv na světě, Českou republiku nevyjímaje. Věřím, že tato práce pomůže rozšířit povědomí o zhoršující se situaci v Polské republice a stane se prevencí podobného vývoje u nás.

Tato bakalářská práce se bude zabývat primárně otázkou, zda lze považovat Polskou republiku za hybridní politický režim, či nikoliv. Za tímto účelem bude v práci využita studie Nations in Transit za rok 2022 od společnosti Freedom House, která bude pro tuto práci zcela stěžejní, a na základě jejího hodnocení Polska bude analýza politického systému v zemi probíhat. V rámci zjišťovacího procesu skrze analýzu hodnocení politického systému v Polsku studií Nations in Transit, bude posouzeno na základě jednotlivých ukazatelů, zda je hodnocení politického systému země uvedené v této studii odpovídající současné polské realitě. Hlavním cílem této bakalářské práce tedy bude odpovědět na otázku: „Je Polská republika hybridním politickým režimem?“

V rámci tohoto zjišťovacího procesu nejprve v první části práce seznámím čtenáře s klíčovým pojmem hybridní politický režim, dále se zaměřím na popis jednotlivých druhů hybridních režimů, jejich zařazení mezi režimy demokratické a autoritářské. Také budou v práci uvedeny další státy, o kterých lze říct, že v nich je hybridní politický režim. V rámci této

části práce bude také detailně popsáno bodové hodnocení jednotlivých politických režimů společností Freedom House.

V další části práce bude práce zaměřena na seznámení čtenáře se současnou politickou situací v Polsku, s tamním politickým systémem, s rozložením politických sil v zemi, s vládní stranou Právo a Spravedlnost, a také se současnou polskou opozicí. V rámci této části, pojednávající o současné politické situaci v Polsku, bude její největší součástí kapitola, jejímž cílem bude posouzení bodového skóre polské demokracie za rok 2022 a jednotlivých hodnocených ukazatelů od společnosti Freedom House. Tato analýza oné studie by měla za pomoci argumentace odpovědět na základní otázku ohledně povahy polského politického režimu, a též ohledně správnosti hodnocení tohoto režimu studií Nations in Transit 2022 s ohledem na polskou realitu.

Součástí této bakalářské práce bude také praktická část, která byla původně zamýšlena jako dotazníkové šetření uskutečněné v Polské republice. Vzhledem k výrazné neochotě polských obyvatel se k současné politické situaci v zemi vyjadřovat a s tím spojené velmi malé návratnosti odeslaných dotazníků, však došlo ke změně metodiky praktické části, z dotazníkového šetření na online rozhovor formou metody focus group, jejíž cílem bude zjistit, jak nahlíží na politický systém v Polsku vybraní respondenti a zda si myslí, že je Polská republika hybridním politickým režimem či nikoliv.

V rámci celé této bakalářské práce budu za účelem detailních popisů a podrobných analýz jednotlivých popisovaných termínů, jevů, či problematiky využívat jak knižní, tak internetové zdroje. Při jejich používání bude kladen velký důraz na objektivitu a kvalitu jednotlivých zdrojů. To vše za účelem co největší kvality informací a faktů uvedených v této bakalářské práci.

Práce je psána z pohledu nezávislého a objektivního pozorovatele, jehož cílem je vymezit čtenářům jednotlivé pojmy týkající se současného celosvětového fenoménu hybridních politických režimů, seznámit čitatele se současným politickým režimem v Polské republice a bez předsudků a zcela nezaujatě zanalyzovat zda jsou hodnocení, jenž zemi pasují v rámci jednotlivých ukazatelů mezi státy s hybridním politickým systémem odpovídající současné polské realitě či nikoli.

1 Teorie hybridních politických režimů

1.1 Vymezení pojmu hybridní politický režim

1.1.1 Původ a význam slova „hybridní“

Existuje velké množství pohledů na to, jak chápat a vysvětlovat pojem hybridní politický režim. Abychom tento termín dokázali správně uchopit, je zapotřebí vymežit si význam onoho klíčového slova „hybridní.“ Daný výraz pochází již z antického Řecka a je odvozen od řeckého originálu „hybris,“ což jak píše Jan Keller ve své knize *Hybridní politika: „Znamená přemíru, ztrátu měřítka, nerespektování a překračování všech hranic, všech limit, všech tabu, prostě exces.“*¹ Podle Kellera však měl v době antiky také další význam, a to doslova: „*kříženec dvou příbuzných druhů.*“² V dnešní době existuje pro řecké slovo *hybris* český ekvivalent *hybrid*, který má význam takřka totožný, a to označující něco, co vzniklo křížením, či kombinací dvou a více věcí, či jevů.³

1.1.2 Definice pojmu hybridní politický režim

Z předchozího odstavce již známe původní i současný význam slova *hybridní*. Zaměříme se teď tedy na to, jak je definován pojem hybridní politický režim. Jak již bylo zmíněno, *hybridní* znamená *kříženec dvou příbuzných druhů*. V našem případě jsou těmito druhy dva základní politické režimy stojící každý na zcela opačném pólu, a to liberální demokratický politický režim a autoritářský či totalitní politický režim.⁴ Oba tyto režimy jsou poměrně jasně vymezené a byť v každé zemi mají jinou a specifickou podobu, existují zde určité hranice, které tyto režimy vymezují. Pokud však například demokratický režim tyto hranice překročí, již není zcela demokratickým režimem, ale dostává se do prostoru mezi onou liberální demokracií a totalitou, stává se z něj režim jiný, který odborně nazýváme režimem hybridním. Hybridním proto, jelikož zde došlo k nerespektování a překročení hranic a křížení dvou příbuzných politických druhů, tedy k úplnému naplnění významu antického slova *hybris*.

Stanovení přesné hranice pro jednoznačné označení politického režimu za hybridní je velmi komplikované a názor na tuto problematiku se velmi často liší, stejně tak jako přesná

¹ KELLER, Jan. *Hybridní politika*. Praha: ID, 2020. ISBN 978-80-907732-1-9. s. 8

² KELLER, Jan. *Hybridní politika*. Praha: ID, 2020. ISBN 978-80-907732-1-9. s. 8.

³ Hybrid. *Slovník cizích slov* [online]. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <http://www.slovník-cizich-slov.cz/?q=hybrid&typ=0>

⁴ KELLER, Jan. *Hybridní politika*. Praha: ID, 2020. ISBN 978-80-907732-1-9. s. 7

a univerzální definice, která by termín hybridní politický režim zaštiťovala. V rámci této bakalářské práce budou však zobrazeny nejčastější definice tohoto pojmu.

Český levicový sociolog a bývalý politik Jan Keller popisuje ve své knize *Hybridní politika, hybridní politický režim* následovně: „*Politologové hovoří o hybridních režimech a řadí mezi ně takové způsoby výkonu moci, které nelze považovat ani za čistokrevné liberální demokracie, ale ani za autoritářské či totalitní systémy. Mají totiž z každého něco.*“⁵

Jiný český politolog Jaroslav Bílek nahlíží na hybridní politické režimy ve své práci *Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: Komparace vybraných přístupů, pomocí dvou odlišných přístupů, který přebírá od ostatních autorů.*

První z nich považuje hybridní politický režim za systém, který je částečnou demokracií, případně částečnou totalitou či neúplným autoritářstvím. Jedná se tedy o přístup, který nepovažuje hybridní režimy za vlastní kategorii, ale pouze za nedokonalou formu již zmíněných protikladných politických režimů. Jak v díle uvádí sám autor, tento přístup nejspíše pochází od politologů Philippe C. Schmittera a Guillerma O'Donnella.⁶

Druhým z přístupů, které Jaroslav Bílek zmiňuje, je postoj, který vyčleňuje speciální kategorii mezi liberální demokracií a autoritativními a totalitními režimy. Tedy kategorii, kterou označuje právě jako skupinu hybridních režimů. Toto pojetí přebírá od americké politoložky Terry Karl. V tomto přístupu se tedy na tyto režimy nahlíží jakožto na zcela kategoriecky samostatné a plnohodnotné.⁷

Konkrétní praktické příklady chování vládních subjektů ve státech označovaných za hybridní politické režimy skvěle popisuje Evropské centrum populistických studií, které uvádí mezi typické znaky těchto režimů: ovlivňování justice, snahu o ovládnutí médií, výraznou korupci, nebo vyvíjení tlaku na jednotlivé složky státní moci a politickou opozici.⁸ Velmi často

⁵ KELLER, Jan. *Hybridní politika*. Praha: ID, 2020. ISBN 978-80-907732-1-9. s. 7.

⁶ BÍLEK, Jaroslav. *Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: Komparace vybraných přístupů*. *Středoevropské politické studie*. Brno: MUNI PRESS, 2015, 17(2), 212-233. ISSN 1212-7817. Dostupné z: doi:10.5817 s. 215

⁷ BÍLEK, Jaroslav. *Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: Komparace vybraných přístupů*. *Středoevropské politické studie*. Brno: MUNI PRESS, 2015, 17(2), 212-233. ISSN 1212-7817. Dostupné z: doi:10.5817 s. 215

⁸ Hybrid Regime. *ECPS – European Center for Populism Studies* [online]. Brussels: ECPS – European Center for Populism Studies [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.populismstudies.org/Vocabulary/hybrid-regime/>

v těchto státech dochází i k omezování určitých lidských práv, například práva na potrat, případně k diskriminaci náboženských, etnických či sexuálních menšin.

Společnost Freedom House, která se zabývá ochranou demokracie a hodnocením států z hlediska kvality jejich politického systému, pojednává o hybridních režimech následovně: „*Země, které toto skóre získají, jsou obvykle volebními demokraciemi, kde jsou demokratické instituce křehké a existují značné problémy s ochranou politických práv a občanských svobod.*“⁹ Stejně jako u předešlých definic i Freedom House považuje hybridní politické režimy, za politické systémy, které stojí mezi konsolidovanou demokracií a konsolidovaným autoritářstvím.¹⁰

Na základě výše uvedených charakteristik jsme se seznámili se základními definicemi pojmu hybridní politický režim. V následujících kapitolách této práce bude primárně využívána definice od společnosti Freedom House, jelikož právě ona označila Polskou republiku v rámci určitých částí jejího politického systému za hybridní politický režim, a tak v souvislosti s Polskou republikou lze považovat tuto charakteristiku za nejbližší problematice, kterou se tato práce zabývá.

1.2 Druhy hybridních režimů

Mezi jednu z nejrozsáhlejších otázek, která se týká hybridních režimů, je jejich stratifikace na určité přesně definovatelné druhy. Tato otázka zaměstnává politology již mnoho let a do dnešního dne na ni neznáme přesnou odpověď. Důvod, proč tomu tak je, popisuje velmi dobře americký sociolog Larry Diamond ve svém díle *Thinking About Hybrid Regimes*, kde říká, že nelze přesně definovat různé typy hybridních režimů, jelikož stejně tak jako neznáme přesnou charakteristiku demokracie a autoritářství, tak neznáme ani přesnou charakteristiku toho, jak by měl vypadat hybridní režim, jelikož pohledy na jednotlivé vlastnosti, které tyto režimy musí mít se značně liší.¹¹

Dle Diamonda je také důležité přiznat si, že ani pohledy na určité druhy demokratických a autoritářských režimů nejsou jednotné a každý si je vykládá po svém. Autor ve svém díle

⁹ Nations in Transit Methodology. *Freedom House* [online]. Washington: Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/reports/nations-transit/nations-transit-methodology>

¹⁰ Nations in Transit Methodology. *Freedom House* [online]. Washington: Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/reports/nations-transit/nations-transit-methodology>

¹¹ DIAMOND, Larry Jay. *Thinking About Hybrid Regimes*. *Journal of Democracy*. 2002, **13**(2.), 21-35. ISSN 1086-3214. Dostupné z: doi:10.1353

uvádí, že různé demokracie v různých státech se od sebe velmi liší a dá se říct, že demokracie je v každém státě specifická, stejně tak je tomu i u autoritářských režimů, které mají v různých zemích mnoho stejných, ale také mnoho odlišných prvků. Charakteristiky různých druhů demokratických i autoritářských režimů se tedy velmi často odlišují na základě smýšlení jejich autora o této problematice, a stejně je tomu i u režimů hybridních. Nelze zcela jednoznačně stanovit konkrétní typy a druhy hybridních režimů, jelikož pohledy na tyto politické systémy se různí a není tedy zcela jednoznačně možné přesně vymezit určité hranice.¹² (K tématu více: *URBINATI, Nadia. Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid.*¹³ nebo také *SHAPIRO, Ian. Morální základy politiky*¹⁴)

1.3 Zasazení hybridních režimů mezi režimy demokratické a autoritářské

Samotné umístění hybridních režimů mezi režimy demokratické a autoritářské je poměrně složitou disciplínou, a to hlavně z toho důvodu, že je velmi složité zcela přesně definovat, jak vypadá demokracie a jak autoritářství. Názory na charakteristiky těchto režimů se totiž velmi často liší nejen mezi politology, ale hlavně mezi různými státy, kdy některé demokratické režimy jsou si bližší a některé naopak vzdálenější, a to v souvislosti primárně na vládě, která je v danou chvíli u moci.

Pro tuto práci jsem vybral zasazení hybridního režimu mezi režimy demokratické a autoritářské od již zmiňovaného Jaroslava Bílka, který toto zasazení ve své práci *Hybridní režimy* jako svébytná kategorie politických režimů: *Komparace vybraných přístupů* popisuje následovně: „Vzhledem k tomu, že pro současné klasifikace politických režimů je naprosto stěžejní vymezení demokracie, měla by v logice tohoto pravidla vypadat trichotomická klasifikace politických režimů (trojčlenná – pozn. autora) ideálně tak, že na jednom konci spektra se bude nacházet demokracie (pozitivní vymezení konceptu při naplnění všech jeho definičních podmínek), na druhém autoritářství (negativní vymezení demokracie, ve kterém

¹² DIAMOND, Larry Jay. Thinking About Hybrid Regimes. *Journal of Democracy*. 2002, **13**(2.), 21-35. ISSN 1086-3214. Dostupné z: doi:10.1353

¹³ URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: Mínění, pravda a lid*. Praha: Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3661-0.

¹⁴ SHAPIRO, Ian. *Morální základy politiky*. Druhé české vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3924-6.

není naplněna žádná definiční podmínka) a uprostřed bude hybridní režim, který naplňuje jen některé podmínky pozitivního vymezení demokracie.“¹⁵

Stěžejní pro tuto problematiku je ale také primárně publikace Nations in Transit od společnosti Freedom House, která každoročně hodnotí stav demokracie v zemích Evropy a Asie pomocí sedmičíselné stupnice zohledňující sedm základních ukazatelů. Patří mezi ně volební proces, národní demokratická správa věcí veřejných, místní demokratická správa věcí veřejných, nezávislá média, občanská společnost, korupce a soudní rámec a nezávislost.¹⁶ Na základě těchto ukazatelů je politický režim hodnocen tak, že za každou z výše uvedených kategorií, může posuzovaný stát získat maximálně 7 bodů. V případě, že země vykazuje ve sledované oblasti určité nedostatky, či je zcela posuzovaný ukazatel porušován, ztrácí daná země z daného maxima určitou jeho část. Výsledkem je následně číslo, které hodnotí daný parametr ve sledované zemi. Takto se daný stát následně zanalyzuje ve všech hodnocených kategoriích a ze zjištěných výsledků se vypočítá průměr. Na základě toho následně Freedom House určí, o jaký typ politického režimu se jedná. Konkrétní bodová škála, podle které se následně konečné výsledky jednotlivých zemí vyhodnocují viz. tabulka:

Tabulka 1 - Typy politických režimů a jejich bodové hodnocení dle agentury Freedom House

Typ politického režimu	Bodové hodnocení
Konsolidovaná demokracie	7.00-5.01
Polo konsolidovaná demokracie	5.00-4.01
Přechodné nebo hybridní režimy	4.00-3.01
Polo konsolidované autoritářské režimy	3.00-2.01
Konsolidované autoritářské režimy	2.00-1.00

Tabulka č.1¹⁷

Jak lze z tabulky vyčíst, hodnota pro přechodné nebo hybridní režimy je rozmezí mezi 4.00-3.01 body. Odpovídá to přesně středu mezi konsolidovanou demokracií a konsolidovanými autoritářskými režimy.

¹⁵ BÍLEK, Jaroslav. Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: Komparace vybraných přístupů. *Středoevropské politické studie*. Brno: MUNI PRESS, 2015, 17(2), 212-233. ISSN 1212-7817. Dostupné z: doi:10.5817 s. 219

¹⁶ Nations in Transit Methodology. *Freedom House* [online]. Washington: Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/reports/nations-transit/nations-transit-methodology>

¹⁷ Nations in Transit Methodology. *Freedom House* [online]. Washington: Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/reports/nations-transit/nations-transit-methodology>

1.4 Neznámější státy, o kterých lze říct, že je v nich hybridní politický režim

Pojem hybridní režim není termínem, který by se týkal pouze malé skupiny států. Jak píše ve své knize *Hybridní politika* Jan Keller: „*Nejedná se o jev nikterak okrajový, podle některých analytiků žije v těchto společenských zřízeních, které nejsou jednoznačně demokratické, ale ani vyloženě nedemokratické, až jedna třetina světové populace.*“¹⁸ Mezi neznámější evropské státy, které Freedom House řadí mezi tyto přechodné režimy patří Maďarsko, které má hodnocení 3.68 bodů na hodnotící škále Nations in Transit. Dále zde s bodovým hodnocením 3.36 figuruje například Ukrajina. Mezi hybridní režimy zařazuje Freedom House také všechny státy bývalé Jugoslávie s výjimkou Chorvatska a Slovinska. Nejhuře z šestice států Srbsko, Kosovo, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Albánie a Makedonie je na tom momentálně s hodnocením 3.25 Kosovo, naopak nejlepší hodnocení z výše zmíněných států mají Severní Makedonie a Černá Hora, které dosahují shodně hodnocení 3.82 bodů. Z evropských zemí pak lze za hybridní politický režim označit též například Moldavsko s hodnocením 3.11 anebo Arménii se ziskem 3.04 bodů. V těchto zemích však politický režim již velmi blízce hraničí s polokonsolidovaným autoritářstvím a je možné, že o status hybridního režimu tyto země v nejbližších letech přijdou.¹⁹ Za celosvětově neznámější státy o jejichž politickém uskupení lze mluvit jako o hybridním lze považovat například Mexiko, Turecko nebo Brazílii a samozřejmě velké množství dalších podobně politicky se orientovaných zemí.

2 Polská republika

2.1 Politický systém v Polsku

Polsko je stejně jako Česká republika parlamentní demokratickou republikou. V čele státu stojí prezident volený na pětileté funkční období většinovým volebním systémem, přímou volbou občanů.²⁰ Parlament se skládá z dolní komory, která se nazývá Sejm a z horní

¹⁸ KELLER, Jan. *Hybridní politika*. Praha: ID, 2020. ISBN 978-80-907732-1-9. s. 7.

¹⁹ Nations in Transit Methodology. *Freedom House* [online]. Washington: Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/reports/nations-transit/nations-transit-methodology>

²⁰ KUBÁT, Michal. *Demokracie v Polsku: politický systém Polské republiky (1989-2005)*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy. ISBN 80-864-2946-6. s.119.

komory, jenž se jmenuje Senát, dohromady pak tyto dvě komory tvoří takzvané Národní shromáždění.²¹

Dolní komora parlamentu se skládá ze 460 poslanců volených poměrným volebním systémem na čtyřleté volební období. Hlavní funkcí Sejmu je stejně jako v české dolní komoře funkce legislativní.²² Předseda strany, nebo koalice, která má v Sejmu většinu, to znamená minimálně 231 poslanců, získává po volbách od prezidenta pověření k sestavení vlády, v Polsku nazývané jako Rada ministrů. Jednotlivé ministry navrhuje následně prezidentovi, který je jmenuje. Předseda většiny se všemi ministry poté předstupuje před dolní komoru a žádá o vyslovení důvěry vládě. Pokud důvěru této vládě Sejm nadpoloviční většinou přítomných poslanců vysloví, jsou jednotliví ministři oficiálně uvedeni do svých funkcí, pokud však vláda důvěru nezíská, je na prezidentovi, koho pověří sestavením vlády nové, avšak každé volební období je možné využít pouze tři pokusy o ustavení Rady ministrů, pokud ani jednou nezíská žádná z navržených vlád důvěru, konají se nové volby.

Horní komora parlamentu, tedy Senát má 100 členů. Ti jsou voleni na čtyřleté funkční období většinovým volebním systémem a obměňuje se najednou všech 100 senátorů.²³ Těchto 100 senátorů odpovídá sto volebním obvodům, ze kterých se Polsko skládá. Hlavní funkcí Senátu v Polském politickém systému je stejně jako v tom českém – schvalování, úprava, či navrácení zákonů přicházejících do Senátu ze Sejmu.²⁴

Volby do Senátu a Sejmu probíhají vždy současně. Po celé volební období Sejmu se složení horní komory zpravidla nemění, což je hlavní rozdíl mezi touto institucí v Polsku a v České republice. Zde má totiž horní komora větší funkci z hlediska ochrany demokracie a obměňuje se jedna třetina jednaosmdesátičlenného Senátu každé dva roky. Fungování Senátu je přímo závislé na fungování Sejmu, pokud dojde k rozpuštění Sejmu, automaticky ukončuje svou činnost i Senát.²⁵

²¹ KUBÁT, Michal. *Demokracie v Polsku: politický systém Polské republiky (1989-2005)*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy. ISBN 80-864-2946-6. s.51.

²² KUBÁT, Michal. *Demokracie v Polsku: politický systém Polské republiky (1989-2005)*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy. ISBN 80-864-2946-6. s.51.

²³ KUBÁT, Michal. *Demokracie v Polsku: politický systém Polské republiky (1989-2005)*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy. ISBN 80-864-2946-6. s.57.

²⁴ HANÁČEK, Vladimír. Volební systém do polského Senátu. *E-Polis.cz* [online]. e-Polis.cz, 2011 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/volebni-system-do-polskeho-senatu.html>

²⁵ KUBÁT, Michal. *Demokracie v Polsku: politický systém Polské republiky (1989-2005)*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy. ISBN 80-864-2946-6. s.58.

2.2 Rozložení politických sil v zemi

Od roku 2005 se ve vedení Polska střídají pravidelně dvě největší politické strany v zemi. Patří mezi ně Právo a spravedlnost (PiS) a Občanská platforma (PO). Od roku 2015 je u moci právě strana PiS, která měla během volebního období 2015-2019 parlamentní většinu, tedy většinu v obou komorách parlamentu, jak v Sejmu, tak v Senátu. V následujících volbách roku 2019 však parlamentní většinu neobhájila a přišla o ní, když ztratila majoritu v Senátu. Momentálně tedy Právo a spravedlnost společně s koaličními partnery ovládá dolní komoru parlamentu. A prezidentský palác, ve kterém od roku 2015 úřaduje na postu hlavy státu Andrzej Duda, nominant PiS. Opozice v čele s Občanskou platformou má momentálně většinu v horní komoře parlamentu v Senátu, má tak momentálně mnohem větší možnost zasahovat do činností vládní koalice než v již zmiňovaném předchozím volebním období. V roce 2023 proběhnou v Polsku opět parlamentní volby, a tak je možné, že se rozložení politických sil v zemi změní, do jaké míry, a zda vůbec lze jen těžce odhadovat. (K tématu více: KOUBEK, Jiří. *Polský stranický systém 1989-2016: ve znamení polarizace.*)²⁶

2.2.1 Výsledky parlamentních voleb 2019

2.2.1.1 Volby do Sejmu parlamentu Polské republiky

Ve volbách do dolní komory parlamentu – Sejmu vyhrála strana Právo a Spravedlnost, která kandidovala společně s dalšími malými hodnotově pravicovými stranami v alianci s názvem Sjednocená pravice. Celý subjekt však ve volbách nesl název po největší ze stran, a to právě Právo a Spravedlnost. Strana získala 235 mandátů, což je v 460členném Sejmu většina. Na druhém místě skončila Občanská koalice, hlavní opoziční síla, která byla složena z nejsilnější nevládní strany Občanská platforma, liberální strany Nowoczesna, strany Polská iniciativa a strany Zelených. Na dalších pozicích následně skončili sjednocená polská levice pod názvem Svaz demokratické levice a Polská strana lidová kandidující společně s uskupením Kukiz'15. Do Sejmu se ještě dostali zástupci strany s názvem Konfederace a jeden reprezentant uskupení Německá menšina. Kompletní výsledky voleb do Sejmu viz. Tabulka č.2 níže.²⁷

²⁶ KOUBEK, Jiří. *Polský stranický systém 1989-2016: ve znamení polarizace.* Praha, 2016. Disertační práce. Filozofická fakulta UK.

²⁷ Państwowa Komisja Wyborcza: Wyniki wyborów 2019 do Sejmu RP. *Państwowa Komisja Wyborcza* [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/sejm/pl>

Tabulka 2 - Výsledky voleb do Sejmu parlamentu Polské republiky 2019

Politická strana/hnutí	Počet získaných % ve volbách	Počet získaných mandátů ve volbách
Právo a spravedlnost	43.59 %	235
Občanská koalice	27.40 %	134
Svaz demokratické levice	12.56%	49
Polská strana lidová	8.55%	30
Konfederace	6.81 %	11
Německá menšina	0.17%	1

Tabula č.2 ²⁸

2.2.1.2 Současné složení Sejmu parlamentu Polské republiky

Vláda premiéra Mateusze Morawieckého získala důvěru hned na první pokus po volbách v roce 2019. Pro kabinet tehdy bylo 237 poslanců Sejmu z 460. Členy vládní koalice byly strany Právo a spravedlnost, Republikánská strana, uskupení Jednotné Polsko a Dohoda. Tato čtyřkoalice se v parlamentu jednotně nazývá Sjednocená pravice. Při hlasování o důvěře vládě podpořili ještě dva nezávislí kandidáti. Následně během volebního období vláda dvakrát v Sejmu ztratila většinu. Poprvé, když z řad PiS odešli její vlastní poslanci. Část z nich se ale následně vrátila do koalice, když vstoupili do koaliční Republikánské strany, kabinet tedy většinu tímto získal zpět. Podruhé vláda ztratila majoritu, když koalici po odvolání jejího lídra z postu ministra opustilo uskupení Dohoda. Morawieckého vláda získala následně většinu v Sejmu zpět díky politické skupině Polské záležitosti, která je složena z poslanců, kteří opustili stranu Kukiz'15 a přidali se následně do vládní koalice.²⁹ Ono samotné uskupení Kukiz'15 není součástí vládní koalice, ale vládu plně podporuje od roku 2021 a v důležitých hlasováních pomáhá prosazovat vládní návrhy. Momentálně má vládní koalice 231 hlasů, což představuje

²⁸ Państwowa Komisja Wyborcza: Wyniki wyborów 2019 do Sejmu RP. *Państwowa Komisja Wyborcza* [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/sejm/pl>

²⁹ Agnieszka Ścigaj dołącza do rządu. PiS zyskuje trzy nowe głosy. *Wyborcza.pl* [online]. Kraków: AGORA, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://krakow.wyborcza.pl/krakow/7,44425,28609639,agnieszka-szigaj-dolacza-do-rzadu-pis-zyskuje-trzy-nowe-glosy.html>

nejmenší možnou většinu, avšak může se spolehnout právě na podporu strany Paweła Kukize.³⁰

2.2.1.3 Volby do Senátu parlamentu Polské republiky

Ve volbách do horní komory parlamentu, tedy Senátu zvítězila strana Právo a spravedlnost následovaná Občanskou koalicí. Tyto dvě strany získaly výraznou většinu ze 100 křesel Senátu, konkrétně PiS 48 mandátů a Občanská koalice 43 křesel horní komory. Další strany, případně samostatně se o úřad ucházející kandidáti, získali výrazně menší počet mandátů než dvě největší politické síly v zemi. Tři mandáty ve volbách získala Polská strana lidová ve spojení se stranou Kukiz'15. Dva mandáty od voličů obdržel Svaz demokratické levice a po jednom mandátu získali nezávislí kandidáti Lidia Staroń, Krzysztof Kwiatkowski a Wadim Tyszkiewicz a také strana s názvem Občanská demokracie. Kompletní výsledky voleb do senátu viz. Tabulka č. 3.³¹

Tabulka 3 - Výsledky voleb do Senátu parlamentu Polské republiky 2019

Politická strana/hnutí/kandidát	Počet získaných mandátů ve volbách
Právo a spravedlnost	48 mandátů
Občanská koalice	43 mandátů
Polská strana lidová	3 mandáty
Svaz demokratické levice	2 mandáty
Lidia Staroń – vždy na straně lidu	1 mandát
Krzysztof Kwiatkowski	1 mandát
Wadim Tyszkiewicz	1 mandát
Občanská demokracie	1 mandát

Tabulka č.3³²

³⁰ Kukiz '15 signs cooperation agreement with ruling party. *THEfirstNEWS* [online]. Warsaw: Polish Press Agency., 31.5.2021 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.thefirstnews.com/article/kukiz-15-signs-cooperation-agreement-with-ruling-party-22315>

³¹ Państwowa Komisja Wyborcza: Wyniki wyborów 2019 do Senatu RP. *Państwowa Komisja Wyborcza* [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/senat/pl>

³² Państwowa Komisja Wyborcza: Wyniki wyborów 2019 do Senatu RP. *Państwowa Komisja Wyborcza* [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/senat/pl>

2.2.1.4 Současné složení Senátu parlamentu Polské republiky

Momentálně má většinu v Senátu opozice v čele s Občanskou koalicí, která se v této komoře sjednotila s ostatními opozičními silami, a ty zde nyní mají společně většinu 52 mandátů. Vládní strana Právo a Spravedlnost je zde v menšině a představuje tedy senátní opozici s 48 obdrženyými křesly.³³

2.2.1.5 Volby prezidenta Polské republiky 2020

Z prvního kola prezidentských voleb roku 2020 postoupili do kola druhého kandidáti dvou nejsilnějších parlamentních stran. Obhajující prezident a kandidát vládnoucí strany Právo a spravedlnost Andrzej Duda a kandidát opoziční Občanské platformy Rafał Trzaskowski. Úspěšnější v rozhodujícím hlasování byl Andrzej Duda z PiS, který velmi těsným rozdílem, o zhruba 420 tisíc hlasů porazil Rafała Trzaskowského a obhájil prezidentský úřad na dalších 5 let. Kompletní volební výsledky viz. Tabulka č. 4.³⁴

Tabulka 4 - Výsledky 2. kola volby prezidenta Polské republiky 2020

Kandidát	Počet hlasů v %	Počet hlasů celkem
Andrzej Duda	51.03 %	10 440 648
Rafał Trzaskowski	48.97 %	10 018 263

Tabulka č.4³⁵

2.3 Právo a spravedlnost

Právo a spravedlnost je od roku 2015 vládní a zároveň nejsilnější stranou v Polsku. U moci je od tohoto roku již druhé volební období za sebou. Vznik této politické síly se datuje do roku 2001, ve kterém bratři Lech a Jarosław Kaczyński, poté, co byl starší z bratrů Lech odvolán z funkce generálního prokurátora a ministra spravedlnosti, založili stranu PiS (polsky: Prawo i Sprawiedliwość).³⁶ Následně dochází k rozšíření strany o politiky Aliance pravice. V roce 2002 Lech Kaczyński vyhrává místní volby ve Varšavě a stává se jejím starostou. Novým

³³ Prawo i Sprawiedliwość traci większość w Senacie. Lista senatorów. *RZECZPOSPOLITA* [online]. Warszawa: GREMI MEDIA, 2019, 15.10.2019 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.rp.pl/polityka/art9174481-prawo-i-sprawiedliwosc-traci-wiekszosc-w-senacie-lista-senatorow>

³⁴ Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 2020 r. *Państwowa Komisja Wyborcza* [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://prezydent20200628.pkw.gov.pl/prezydent20200628/>

³⁵ Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 2020 r. *Państwowa Komisja Wyborcza* [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://prezydent20200628.pkw.gov.pl/prezydent20200628/>

³⁶ Historia partii. *Prawo i Sprawiedliwość* [online]. Warszawa: Prawo i Sprawiedliwość [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://pis.org.pl/partia/historia-partii>

předsedou strany se stává jeho bratr Jarosław.³⁷ O tři roky později přichází pro stranu přelomový rok 2005. Právo a spravedlnost poprvé vyhrává parlamentní volby, jak ty do Sejmu, tak do Senátu, a její menšinová vláda premiéra Kazimierza Marcinkiewicze získává v dolní komoře parlamentu důvěru. Lech Kaczyński se tentýž rok stává prezidentem Polské republiky.³⁸

V roce 2006 získává PiS parlamentní většinu, když se domluví na koalici se stranami Sebeobrana a LPR (Liga polských rodin). Současný premiér Kazimierz Marcinkiewicz odstupuje a na jeho místo přichází Jarosław Kaczyński.³⁹ Bratři Kaczyńští tak po dobu jednoho roku ovládají dvě nejvyšší ústavní funkce v zemi, to však pouze do roku 2007, kdy se vláda na základě korupčního skandálu a přetrvávající vládní krizi rozpadá, a jsou svolány předčasné volby, po kterých strana končí v opozici, a to na dlouhých 8 let až do roku 2015.⁴⁰ V roce 2009 se PiS podílí na vzniku dnes jedné z nejsilnějších frakcí v Evropském parlamentu – frakce Evropští konzervativci a reformisté, které je od té doby součástí.⁴¹

V negativním smyslu zlomovým byl nejen pro Právo a Spravedlnost, ale i pro celé Polsko, rok 2010. Polský prezident Lech Kaczyński, jeho žena Maria Kaczyńská, a velké množství poslanců, senátorů a vrchních členů polské armády umírá při leteckém neštěstí u ruského Smolenska, kam celá delegace letěla uctít památku obětí Katyňského masakru. V předčasných prezidentských volbách konaných téhož roku následně prohrává Jarosław Kaczyński s pozdějším prezidentem Bronisławem Komorowským.⁴²

Právo a spravedlnost se opět dostává na politické výsluní po dlouhé odmlce až v roce 2014, kdy dojde ke sjednocení polského politického pravicového křídla pod vedením právě nejsilnější z těchto stran, a to PiS. Společně pak „pravice“ vyhrává místní volby v Polsku v roce 2014.⁴³ V roce 2015 se konají parlamentní volby, v nichž Právo a spravedlnost zcela jednoznačně vítězí a získává většinu v obou komorách parlamentu, jak v Sejmu, tak v Senátu. Předsedkyní vlády se stává Beata Szydło. V prezidentských volbách téhož roku vítězí kandidát

³⁷ Tamtéž

³⁸ Tamtéž

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Tamtéž

⁴² Tamtéž

⁴³ Tamtéž

PiS – Andrzej Duda.⁴⁴ Vláda PiS je poté v roce 2017 podrobena hlasování o důvěře, které ustojí. V souvislosti s ním ale podává Beata Szydło rezignaci na post předsedkyně polské vlády. Novým premiérem se stává dosavadní ministr financí Mateusz Morawiecki.⁴⁵ V roce 2019 kandiduje PiS v parlamentních volbách v koalici s názvem Sjednocená pravice. Obhájí vítězství ve volbách, avšak ztrácí parlamentní většinu, když přichází o nadpoloviční počet senátorů v horní komoře.⁴⁶ O rok později obhájí svůj post i prezident Andrzej Duda.

PiS je hodnotově pravicovou konzervativní stranou pro kterou jsou stěžejní myšlenky křesťanství, z kterého velmi často vychází. Ideologické smýšlení má orientované velmi blízko k národnímu konzervatismu, náboženskému konzervatismu, avšak demokratického typu, k nacionalismu a výraznému, avšak umírněnému euroskepticismu. Jak je uvedeno přímo na oficiálních stránkách Práva a spravedlnosti: „*Ideologickým základem programu Právo a spravedlnost je respekt k vrozené a nezcizitelné důstojnosti každé lidské bytosti.*“⁴⁷ Mezi další základní pilíře strany patří tři základní lidská práva: právo na život, právo na svobodu a právo na rovnost.⁴⁸

Hlavními programovými prioritami PiS je udržení suverenity Polské republiky, její modernizace, zdravá ekonomika a silné národní hospodářství, podpora porodnosti a mladých rodin, odmítavý postoj ke společné evropské měně euro, interrupcím a jak již bylo uvedeno, svrchovanost Polska, se kterou souvisí stále sílící euroskepticismus.

2.4 Současná polská opozice

V současnosti jednoznačně největší opoziční stranou je Občanská platforma, což je strana, která je mírným politickým opakem vládnoucí partaje Právo a spravedlnost. Její politická ideologie se dá popsat jako liberální konzervatismus a centrismus, oproti PiS je OP více liberální a proevropská. Společný je však křesťanský základ obou stran,

⁴⁴ Historia partii. *Prawo i Sprawiedliwość* [online]. Warszawa: Prawo i Sprawiedliwość [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://pis.org.pl/partia/historia-partii>

⁴⁵ Szydło zložyla rezygnację. Morawiecki kandydatem na premiera. *Tvn24* [online]. TVN S.A. / TVN Media Sp. z o.o., 2017 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://tvn24.pl/polska/szydlo-zlozyla-rezygnacje-morawiecki-kandydatem-na-premiera-ra796690-2575870>

⁴⁶ Dane o posłach wg stanu na dzień wyborów. *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej* [online]. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, 2019 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/page.xsp/poslowie_wybory

⁴⁷ Prawo i Sprawiedliwość. *Prawo i Sprawiedliwość* [online]. Warszawa: Prawo i Sprawiedliwość [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://pis.org.pl/partia/prawo-i-sprawiedliwosc>

⁴⁸ Prawo i Sprawiedliwość. *Prawo i Sprawiedliwość* [online]. Warszawa: Prawo i Sprawiedliwość [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://pis.org.pl/partia/prawo-i-sprawiedliwosc>

kteřý je pro ideologii většiny stran v Polsku stěžejní.⁴⁹ Jeden z čelních představitelů Občanské platformy Władysław Bartoszewski charakterizoval stranu následovně: „*Občanská platforma je stranou rozumu, umírněnosti, středu, nikoli šílenství a extrémů.*“⁵⁰ Podobné liberální a proevropské smýšlení zastávají i další opoziční strany, které společně s Občanskou platformou kandidovaly v parlamentních volbách v roce 2019 pod názvem Občanská koalice a to strany Nowoczesna, Polská iniciativa a strana Zelených.

Současná opozice je tvořena také stranami z levého křídla politického spektra, a to konkrétně uskupeními, které tvoří Svaz demokratické levice, tedy volební koalici spojující levicově smýšlející strany, které právě pod názvem SLD kandidovaly v roce 2019 v parlamentních volbách. Jedná se o strany Svaz demokratické levice, Wiosna, Lewica razem, Komunistickou stranu Polska, uskupení Váš krok, nebo Polskou socialistickou stranu.

V tomto volebním období jsou součástí opozice ještě Polská strana lidová, uskupení Konfederace a jeden poslanec Sejmu reprezentující německou menšinu. Zajímavý status má v momentálním složení Sejmu strana Kukiz'15, která původně kandidovala společně právě s Polskou stranou lidovou jakožto její součást a byla až do roku 2021 součástí opozice. Od roku 2021 však podporuje vládu vedenou Právem a spravedlností a poskytuje této straně podporu při hlasování, i když není součástí vládní koalice. Zatímco strana, pod jejíž značkou se uskupení Kukiz'15 do Sejmu dostalo, zůstala v opozici.⁵¹

2.5 Analýza politického režimu v Polské republice

Nyní se dostáváme k zásadní otázce této práce, a to, zda lze Polskou republiku zařadit mezi hybridní politické režimy, či nikoliv. Jak již víme z předchozích kapitol, Polsko se v hodnocení kvality demokracie zpracovávaném v každoroční publikaci Nations in Transit od společnosti Freedom House pravidelně propadá z původně plně konsolidované demokracie, do míst mezi polokonsolidovanou demokracií, a právě přechodným hybridním režimem. V této práci nyní pomocí podrobné analýzy zkusíme zjistit, zda právem, či nikoliv.

⁴⁹ O NAS. *Platforma Obywatelska* [online]. Warszawa: Platforma Obywatelska [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://platforma.org/o-nas>

⁵⁰ O NAS. *Platforma Obywatelska* [online]. Warszawa: Platforma Obywatelska [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://platforma.org/o-nas>

⁵¹ Kukiz '15 signs cooperation agreement with ruling party. *THEfirstNEWS* [online]. Warsaw: Polish Press Agency., 31.5.2021 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.thefirstnews.com/article/kukiz-15-signs-cooperation-agreement-with-ruling-party-22315>

2.5.1 Výsledky hodnocení Polské republiky dle Nations in Transit za rok 2022

Jak již bylo zmíněno, Freedom House při hodnocení jednotlivých států podrobně analyzuje těchto sedm ukazatelů: národní demokratickou správu věcí veřejných, volební proces, občanskou společnost, nezávislá média, místní demokratickou správu věcí veřejných, soudní rámec a nezávislost a korupci. Hodnocení těchto ukazatelů pro Polskou republiku za rok 2022 zobrazuje tabulka č.5.

Tabulka 5 - Výsledky hodnocení Polské republiky dle Nations in Transit za rok 2022

Národní demokratická správa věcí veřejných	3.50
Volební proces	5.75
Občanská společnost	5.50
Nezávislá média	4.25
Místní demokratická správa věcí veřejných	5.50
Soudní rámec a nezávislost	3.25
Korupce	4.00
Skóre demokracie	4.54
Procentuální skóre demokracie	58,93 %

Tabulka č.5⁵²

Pojem procentuální skóre demokracie vyjadřuje hodnotu, která koresponduje s výsledkem Skóre demokracie a převádí jej na procenta. Sto procent v tomto případě představuje číslo 7.00 (poznámka autora).

2.5.2 Metodologie analýzy jednotlivých hodnocených ukazatelů

V následující části práce se pokusím důkladně zanalyzovat, zda hodnocení jednotlivých ukazatelů uvedených v publikaci Nations in Transit od společnosti Freedom House za rok 2022 odpovídá realitě v Polské republice.

⁵² Nations in Transit 2022: From Democratic Decline to Authoritarian Aggression [online]. 2022. Washington, DC: Freedom House, 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-04/NIT_2022_final_digital.pdf str.22

2.5.3 Analýza jednotlivých hodnocených ukazatelů

2.5.3.1 Národní demokratická správa věcí veřejných

Hned u prvního posuzovaného ukazatele, tedy národní demokratické správy věcí veřejných se setkáváme s hodnocením, které spadá do bodového rozhraní od 4.00-3.00 bodů a označuje kategorii přechodné nebo hybridní režimy.

V rámci národní demokratické správy věcí veřejných zajímá odborníky ze společnosti Freedom House primárně charakter daného politického režimu a jeho míra demokratičnosti a dále svoboda a nezávislost složek tohoto systému, jako jsou především složky zákonodárné a výkonné moci.⁵³

Co se týče charakteru polského politického režimu, lze zcela s jistotou říct, že režim jako takový je svobodný. Také jinak, je zcela založený na svobodné a rovné soutěži politických stran. V pravidelných intervalech se v Polsku konají demokratické volby, které jsou svobodné, rovné, tajné, přímé a všeobecné a můžou se jich dle zákona zúčastnit všechny osoby a politické strany bez rozdílu, samozřejmě vyjma osob, jimž právo volit, či být volen bylo z jakýchkoliv zákonných důvodů odebráno. Co se tedy týče politického režimu z pohledu volby jednotlivých politických reprezentantů a následného předávání moci ve státě, zde je Polsko bezpochyby plnohodnotnou konsolidovanou demokracií. Problém však nastává v rámci svobody a nezávislosti jednotlivých zvolených složek onoho systému.

Tento faktor je v současném Polsku značně problematický, a to hlavně ve spojení se současně vládnoucí stranou Právo a spravedlnost, jejíž ústřední postavou je její dlouholetý předseda Jarosław Kaczyński. Sám Kaczyński ve všech parlamentních volbách vystupuje jakožto volební lídr strany, avšak sám se již nejvyšších postů v jednotlivých vládních orgánech neujímá a je spíše v ústraní. Existuje však výrazné podezření, že právě Kaczyński tahá za ony pomyslné nitky celé polské politiky a lidé dosazení do nejvyšších pozic celostátní politiky jsou zcela podřízeni právě předsedovi své strany. Snad o každé politické straně se dá říct, že jsou v ní lidé, jejichž hlas má určitou vyšší váhu. V Polsku by ale tento princip měl překračovat únosné hranice. Otázkou však zůstává, zda ona národní demokratická správa je tímto ovlivněna natolik, že jí lze označit za rovnou národním správám v zemích, které jsou dle

⁵³ *Nations in Transit 2022: From Democratic Decline to Authoritarian Aggression* [online]. 2022. Washington, DC: Freedom House, 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-04/NIT_2022_final_digital.pdf s. 23

Freedom Housu hybridními režimy. Má odpověď na tuto otázku je jednoznačné ne. Důvody pro toto tvrzení jsou následující. Je zřejmé, že Jarosław Kaczyński má nemalý vliv na fungování polské politiky a na nejvyšší pozice ve vládě a celé státní správě si dosazuje lidi, kteří jsou mu nějakým způsobem loajální. Velmi pravděpodobné je i to, že tyto lidi nějakým způsobem instruuje a radí jim. Je však zcela vyloučeno, že by tlak ze strany Jarosława Kaczyńského, či jeho nejbližšího politického okolí na vrchní představitele polské politiky byl tak enormní, že by státní správa a její složky zákonodárné a výkonné moci nebyly svobodné a byly by výrazně ovlivňovány.

Za nejpalcivější problém a důvod, proč bylo Polsko v tomto ukazateli hodnoceno takto nízkým bodovým skóre je však dle Freedom Housu především fakt, že polská vláda využila ústavní soud, který má plně ve svých rukou, díky jeho doplnění o soudce sympatizující s vládní politikou, k tomu, aby mohla otevřeně kritizovat Evropskou úmluvu o lidských právech a reprodukčních právech, a to primárně v souvislosti ve vztahu k LGBT komunitě a otázkám zákazu potratů.⁵⁴ Výrazný euroskepticismus polské vlády se každým rokem stupňuje a někteří polští představitelé se již nebojí mluvit i o možnosti odchodu Polska z Evropské unie. Byť je tento scénář v současné době zcela nereálný, je však třeba nebrat podobná vyjádření na lehkou váhu, jelikož jakýkoli pokus o realizaci podobných myšlenek by s největší pravděpodobností ještě více oslabil důvěru a fungování národní demokratické správy věcí veřejných.

Na základě výše uvedených argumentů tedy usuzuji, že hodnocení národní demokratické správy věcí veřejných od společnosti Freedom House uvedené v každoročně vydávaném časopise Nations in Transit je dle mého názoru nízké, a ne zcela odpovídající realitě s ohledem na fungování tohoto sledovaného ukazatele v plnohodnotných hybridních režimech. Je však nutné dodat, že je v rámci tohoto faktoru Polská republika do budoucna ohrožena tím, že se hodnocení od společnosti Freedom House, a i samotná politická realita, budou v tomto ohledu dále zhoršovat.

⁵⁴ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

2.5.3.2 Volební proces

Volební proces je ukazatelem, který Freedom House hodnotí zcela nejlépe, ze všech posuzovaných oblastí. Z maximálního počtu 7 bodů obdržela Polská republika skóre 5.75. Ani to však není zcela dostačující skóre, nýbrž volební proces jako takový bývá v plně konsolidovaných demokraciích hodnocen mnohdy výrazně lépe.

V rámci hodnocení volebního procesu v zemi zajímá tvůrce studie Nations in Transit primárně způsob a svoboda voleb do všech zákonodárných a výkonných sborů v zemi. Je zde kladen důraz na volební rámec, pluralitu volebního systému a volební práva jedince a politických uskupení. Mimo tyto základní posuzované kategorie je v rámci hodnocení kladen důraz také na způsob vedení volebních kampaní, média a jejich vliv na samotný volební proces.⁵⁵

V rámci Polské republiky je zcela jednoznačně možné říct, že veškeré volby konané v Polsku jsou zcela demokratické a svobodné. Jak již bylo uvedeno v předchozím bloku, v pravidelných intervalech se v Polsku konají demokratické volby, které jsou svobodné, rovné, tajné, přímé a všeobecné a můžou se jich dle zákona zúčastnit všechny osoby a politické strany bez rozdílu, samozřejmě vyjma osob, jimž volební právo aktivní či pasivní bylo z jakýchkoliv zákonných důvodů odebráno. Volební právo aktivní má v Polsku každý občan polské národnosti, který v den voleb dosáhl věku 18 let. Pasivní volební právo, tedy možnost být volen a jeho věková hranice je dána zákonem s ohledem na instituci, které se dané volby týkají.

Co se týče plurality volebního systému, lze mluvit o Polsku, jakožto o státu, kde v plné míře funguje volná soutěž politických stran a jejich pluralita, kdy každá strana má stejné možnosti kandidovat, být zvolena a následně se podílet na vedení země či jednotlivých institucí. Problém však nastává s ohledem na rovné podmínky politických stran v rámci předvolební kampaně. Zde lze v současné době pozorovat, že tyto podmínky jsou poměrně výrazně nerovné, a to hlavně kvůli jednoznačnému ovlivňování veřejnoprávních médií vládní stranou PiS. Především pak ovlivňování veřejnoprávního vysílání polské televizní stanice Telewizja Polska (TVP), která se od roku 2015 stala stanicí, jenž plně podporuje veškeré kroky polské vlády, a která velmi často a silně kritizuje strany opoziční. Za znepokojující lze považovat i fakt,

⁵⁵ Nations in Transit 2022: From Democratic Decline to Authoritarian Aggression [online]. 2022. Washington, DC: Freedom House, 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-04/NIT_2022_final_digital.pdf s.23

že ředitel této televize Jacek Kurski je velmi blízkým přítelem předsedy vládní strany Právo a Spravedlnost Jarosława Kaczyńského. Za doslova alarmující pak lze považovat fakt, že právě Kurski, jakožto ředitel nezávislé veřejnoprávní televize vysloveně podporuje právě PiS ,a to i tak, že například během volebního dne, kdy Právo a Spravedlnost ovládlo volby do Sejmu, stál po boku Kaczyńského a dalších předních představitelů PiS na pódiu v rámci oslav volebního vítězství.⁵⁶ Samotné ovlivňování předvolebních kampaní se netýká pouze veřejnoprávní TVP, ale i velkého množství dalších médií, hlavně těch tištěných, která vlastní lidé sympatizující se stranou PiS. Tyto média jsou však v soukromém vlastnictví, a tak může docházet k neobjektivnímu zpravodajství jak ze strany přívrženců vlády, tak ze strany podpůrců opozice. Soukromá média tak nepředstavují takovou hrozbu, jako média veřejnoprávní, která jsou ovládána pouze vládními stranami, které vybírají celé vedení včetně ředitele.

Tyto fakta jsou vzhledem k spravedlivosti volební kampaně značně znepokojivá. Je z nich totiž zřejmé, že ovlivňování médií v Polsku má neblahé následky i na celý volební systém a následné volby, ve kterých dochází k ovlivňování voličů skrze média, kterým jakožto veřejnoprávním důvěřují. Hodnocení Polska a jeho volebního procesu od společnosti Freedom House tedy lze požadovat v důsledku výše uvedených faktů za přesné a odpovídající skutečnosti. Volební proces v Polsku sice vykazuje určité chyby, vesměs je však jeho hlavní podstata splněna a tou jsou svobodné, rovné, tajné, přímé a všeobecné volby. Na základě hodnocení tohoto ukazatele od odborníků vytvářejících studii Nations in Transit a výše uvedených tvrzení, tedy lze zcela jednoznačně říct, že Polská republika ohledně volebního procesu nevykazuje znaky hybridního politického režimu, ba naopak, na základě pouze tohoto ukazatele můžeme zcela jednoznačně zařadit Polsko i mezi konsolidované demokratické systémy.

2.5.3.3 Občanská společnost

Občanská společnost představuje ukazatel, v rámci kterého se hodnotí občanský sektor jako takový a jeho finanční, právní a organizační schopnosti. Posuzuje se zde politické a právní

⁵⁶ Polská veřejnoprávní televize jako nástroj vládní propagandy. *IROZHLAS* [online]. Praha: iROZHLAS.cz, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/komentare/pravo-a-spravedlnost-telewizja-polska-jacek-kurski-jaroslaw-kaczynsky-polsko_2209160629_ula

prostředí, ve kterém jedinci působí, činnost odborových organizací, extrémistických skupin v zemi a zastoupení jednotlivých skupin obyvatelstva v politickém procesu.⁵⁷

Hodnocení tohoto ukazatele v rámci studie Nations in Transit 2022 činí 5.50 bodů, což představuje hodnocení na úrovni konsolidované demokracie. V rámci porovnání tohoto ukazatele s ostatními evropskými státy je toto hodnocení ale spíše průměrné, v následujících odstavcích se podíváme, proč tomu tak je.

Co se týká jednotlivých zájmových organizací tvořených občany, je v Polské republice velkým problémem financování těchto skupin, nýbrž dochází k nespravedlivému a zaujatému přerozdělování financí těmto organizacím. Skupiny, které jsou pravicově, nacionalisticky, křesťansky, případně euroskepticky orientované mnohdy dostávají mnohem větší příspěvky od státu, než například strany liberální a levicové. Jedním příkladem za všechny je přerozdělování grantů od Národního institutu svobody, který finanční granty rozděloval mezi výrazně nacionalistická a se stranou PiS podporující vydavatelství. Ostatní, primárně levicově a protivládně smýšlející vydavatelé na grant nedosáhli.⁵⁸

Za asi největší problém týkající se občanské společnosti v Polsku lze označit vztah polské vlády a jednotlivých státních struktur vůči LGBT+ komunitě. V průběhu několika posledních let je tato skupina obyvatel vystavena poměrně velké neoblíbě ze strany množství konzervativně smýšlejících obyvatel a současné vládní strany Právo a Spravedlnost. V průběhu několika posledních let došla situace tak daleko, že až ve sto polských městech vznikly tzv. „zóny bez ideologie LGBT+.“ Byť tyto zóny nejsou právně uznané, jedná se o jednoznačnou diskriminaci určité skupiny obyvatel.⁵⁹ V těchto vyznačených prostorech je LGBT+ komunitě zakázán vstup na určitá místa, případně do určitých podniků, jako jsou restaurace, kavárny, kina a mnoho dalších míst.⁶⁰ Proti této diskriminaci bojuje s Polskem Evropská unie, zatím však neúspěšně, jelikož tento trend v Polské republice neustále přetrvává.

⁵⁷ Nations in Transit 2022: From Democratic Decline to Authoritarian Aggression [online]. 2022. Washington, DC: Freedom House, 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-04/NIT_2022_final_digital.pdf s.23

⁵⁸ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. Freedom House [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

⁵⁹ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. Freedom House [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

⁶⁰ LGBT je horší než komunismus. Polsko dlouhodobě brojí proti LGBT+ lidem. AMNESTY INTERNATIONAL [online]. Amnesty International Česká republika, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5197/lgbt-je-horsi-nez-komunismus-polsko-dlouhodore-broji-proti-lgbti-lidem>

Stejně nesouhlasně jako k problému s diskriminací LGBT+ komunity se staví EU i společnost Freedom House ke změně potratové politiky v zemi. 27. ledna 2022 vešel v Polské republice v platnost zákon, který zakazuje prakticky veškeré předčasné ukončení těhotenství, tedy potrat, včetně těhotenství, při kterém je vážně ohroženo zdraví plodu. Povolená je interrupce pouze v případě vážného ohrožení zdraví matky, nebo těhotenství, které vzniklo v důsledku předešlého znásilnění i v těchto případech je podstoupení potratu ve velkém množství případů takřka nemožné.⁶¹ Trestní zákoník následně v souvislosti s novým zákonem dostal značných úprav s ohledem právě na nově nelegální potraty se sankcemi, při kterých by matce i doktorskému personálu, který by se na potratu podílel, hrozilo několikaleté odnětí svobody. Zákon byl přijat na základě konzervativních a křesťanských základů polské společnosti a vyvolal velkou míru nepokojů a protestů po celé zemi. I přes tento výrazný nesouhlas velké části polské společnosti však zákon vešel v platnost a omezil tak práva polských žen rozhodovat o svém těhotenství.⁶²

Pozitivní hodnocení v rámci ukazatele občanské společnosti lze Polsku připsat, co se týče fungování odborových organizací, které jsou v Polsku hojně zastoupeny ve velkém množství různých odvětví, a jejich fungování je svobodné. Špatně si země nevede ani s ohledem na množství radikálních a extrémistických skupin, které jsou zaměřené primárně na vysoce konzervativní křesťanské hodnoty anebo přesný opak. Jejich četnost je však velmi malá a jejich fungování zaměřeno primárně na provládní či protivládní demonstrace. Existují samozřejmě i organizace, které jsou radikálnější, nebo například zaměřené proti určité menšině obyvatelstva, například LGBT+ komunitě. Těch však existuje v Polsku minimum a jakákoliv jejich nezákonná činnost je řešena v souladu se zákony Polské republiky.⁶³

Ve výsledku lze říct, že hodnocení ukazatele občanské společnosti od odborníků zpracovávajících studii Nations in Transit je s ohledem na současnou polskou realitu poměrně odpovídající. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že omezování práv na interrupci, podpora provládních institucí a vydavatelství a diskriminace občanů patřících do LGBT+ komunity

⁶¹ Zákaz potratů v Polsku má i nadále devastující důsledky. Usilujeme o jeho zrušení. *AMNESTY INTERNATIONAL* [online]. Amnesty International Česká republika, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5301/zakaz-potratu-v-polsku-ma-i-nadale-devastujici-dusledky-usilujeme-o-jeho-zruseni>

⁶² NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

⁶³ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

je velkým vykřičníkem do budoucna, neznamená to však, že by lze Polsko v rámci tohoto ukazatele spadalo mezi hybridní politické režimy. Bude však do budoucna velmi zajímavé sledovat, jak se v rámci tohoto ukazatele budou jednotlivé posuzované oblasti v průběhu let měnit, protože již nyní tento ukazatel mírně balancuje u horní hranice označení polokonsolidovaná demokracie a je jasné, že pokud se budou výše kritizované věci dále zhoršovat, dojde k tomu, že se země v rámci občanské společnosti o označení konsolidované demokracie přijde.

2.5.3.4 Nezávislá média

Ukazatel posuzující nezávislost médií je od společnosti Freedom House za rok 2022 hodnocen 4.25 body z možných sedmi. Jedná se o výrazně nelichotivé hodnocení, jelikož se Polsko v rámci této posuzované kategorie nachází na spodní hranici odpovídající polokonsolidované demokracii. Tento ukazatel jako takový je jeden z těch, které za vlády PiS dostaly největší sestupné bodové změny.

V rámci nezávislosti médií posuzují specialisté z Nations in Transit primárně následující faktory: svobodné a objektivní fungování veřejnoprávních médií, svobodu mediálního projevu, jako například svobodu tisku, svobodné fungování mediálních redakcí nebo nezávislost jednotlivých redakcí. Mimo tyto základní ukazatele se v rámci nezávislosti médií hodnotí také zákony týkající se práce jednotlivých médií a jejich zpravodajství, jako je například zákon o urážce na cti, nebo zákon o pomluvě. V neposlední řadě je také posuzováno prostředí, ve kterém mediální pracovníci tvoří, a to z hlediska jeho bezpečnosti, tlaků na mediální tvorbu a případného pronásledování, či výhrůzek vůči jednotlivým subjektům mediálního procesu.⁶⁴

V rámci Polské republiky a nezávislosti médií v této zemi lze říct, že nejvýraznější roli v rámci tohoto ukazatele hraje veřejnoprávní televize VTP. Ta se stala během vlády strany Právo a Spravedlnost prakticky plně oddanou polské vládě a to poté, co na přelomu roku 2015/2016 přijala nová polská vládní struktura mediální zákon, kterým se zrušil výběr vedení veřejnoprávních sdělovacích prostředků i jejich dozorčích rad skrze veřejný konkurz. Od uvedení mediálního zákona v platnost přešly veškeré tyto kompetence na vládu a konkrétně na ministra státního pokladu, který má na starost resort starající se o státní

⁶⁴ Nations in Transit 2022: From Democratic Decline to Authoritarian Aggression [online]. 2022. Washington, DC: Freedom House, 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-04/NIT_2022_final_digital.pdf s.23

majetek. V průběhu následujících let si tedy PiS dosadila do nejvyšších funkcí ve veřejnoprávních médiích své přívržence a televizi fakticky ovládla. I přes rozsáhlé protesty a kritiku ze strany Evropské unie však mediální zákon v Polsku platí dodnes a veřejnoprávní média v zemi jsou více než nezávislými informačními kanály spíše hlásnými troubami současného politického vedení země, hlásající vládní propagandu a silně kritizující stávající opozici.⁶⁵

Dalším z velkých problémů Polské republiky týkající se mediálního sektoru v zemi je kauza kolem soukromé vysílací společnosti TVN, vlastněné americkou společností Discovery. Tuto televizní stanici se polská vláda snažila velmi dlouho odkoupit do státního vlastnictví, avšak neúspěšně. V roce 2021 následně strana PiS předložila návrh zákona, který by zakázal zahraničním společnostem, které sídlí mimo Evropský hospodářský prostor vlastnit více jak polovinu z podílu polských médií. Soukromá americká společnost Discovery, která vlastní TVN ze 100 % by tedy musela 51 % své společnosti prodat, nebo by nemohla v Polsku vysílat. Návrh zákona, kterému se kvůli jeho očividnému zaměření vůči největší polské soukromé vysílací stanici začalo říkat „Lex TVN“ (proti TVN) nakonec nebyl přijat, v důsledku prezidentského veta, avšak i přesto poukazuje na jednoznačnou snahu o omezení vlivu soukromých a svobodných médií v Polské republice. Důležité je zodpovědět si otázku, proč by měla mít strana Právo a Spravedlnost motivaci TVN eliminovat. Důvod je zřejmý. Vysílání TVN, které je objektivní, poukazuje na chyby vlády a dává stejný prostor i představitelům opozice, což je značný rozdíl oproti veřejnoprávní TVP, která jak již bylo zmíněno výše je plně oddaná současné vládní aparatuře a její vysílání je značně provládní, stejně tak, jakožto celé její vedení včetně ředitele Jaceka Kurského, které je celé dosazené vládní koalicí. Je zde tedy ze strany PiS jednoznačná motivace média, jako je TVN co nejvíce eliminovat, či diskreditovat.⁶⁶

⁶⁵ Ředitelé odešli z polské televize. Kontrolu nad ní pomalu přebírá vláda. ČT 24 [online]. Česká televize, 2016 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1647607-reditele-odesli-z-polske-televize-kontrolu-nad-ni-pomalu-prebira-vlada>

⁶⁶ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

„Lex TVN“ však není jediným pokusem o eliminaci soukromých médií v Polsku. Mezi další lze zařadit zavedení progresivní daně z reklamy pro veškerá média, což by výrazně snížilo zisky soukromých a nezávislých médií, pro které je reklama jedním z největších částí jejich zisku.⁶⁷

Freedom House také dlouhodobě kritizuje snahu vlády o omezení informovanosti občanů o sporných otázkách v zemi. Mezi ty lze zařadit například zákaz vstupu novinářů do nouzových zón během uprchlické krize na bělorusko-polské hranici v roce 2021. Nebo obviňování novinářů z účasti na nelegálním veřejném shromáždění při protestech polských žen proti novému potratovému zákonu. Nelze pak nezmínit i celkovou dehonestaci a obviňování režimu nesympatických novinářů a médií.⁶⁸

Z hlediska hodnocení nezávislosti médií v Polsku je bodové skóre uvedené ve studii Nations in Transit zcela relevantní, nýbrž svoboda médií je v zemi výrazně omezována a nelze říct, že jsou polská média zcela svobodná. V případě veřejnoprávních médií je situace naprosto alarmující, nýbrž tyto média jsou zcela ovládána vládním aparátem a fungují prakticky jakožto média propagandistická. Boj vlády proti ostatním médiím ze soukromého sektoru je absolutně zjevný a snahy PiS a jeho koaličních partnerů o omezení informování o vládně nevyhovujících tématech každoročně nabírají na síle. Ve výsledku je tedy hodnocení nezávislosti médií v zemi na pomezí mezi polokonsolidovanou demokracií a hybridním režimem zcela odpovídající skutečnosti a do budoucna je tento ukazatel tím, který se k ohodnocení jakožto hybridní režim přibližuje ze všech nejvíce. Současné bodové skóre, které Polsko z hlediska médií řadí mezi konsolidované demokracie je však momentálně správné, jak již ale bylo řečeno, nastiňuje velký vykřičník do budoucna.

2.5.3.5 Místní demokratická správa věcí veřejných

Z hlediska místní demokratické správy věcí veřejných je Polsko hodnoceno s ohledem na posudek ostatních ukazatelů poměrně obstojně. Ve studii od společnosti Freedom House, Nations in Transit náleží zemi za rok 2022 bodové skóre 5.50 bodů z 7 celkových, což odpovídá ohodnocení konsolidovaných demokracií.

⁶⁷ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

⁶⁸ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

Ohledně místní demokratické správy věcí veřejných posuzuje společnost Freedom House tyto faktory: fungování, odpovědnost, transparentnost a způsobilost místních orgánů, volby do těchto orgánů a celkovou decentralizaci moci na místní politické úrovni.

Polská republika je, co se týče fungování, odpovědnosti, transparentnosti a způsobilosti místních orgánů, jednou ze zemí, ve kterých je místní správa na opravdu vysoké úrovni a lze ji v mnoha faktorech přirovnat k místní demokratické správě v České republice. Existují zde samozřejmě rozdíly, jako například volba starosty, která je v Polsku prováděna skrze přímou volbu občanů, avšak koncept a fungování samosprávných celků je ve velkém množství oblastí podobný.

Problém nastává ve financování jednotlivých místních správ v souvislosti s přerozdělováním veřejných peněz státními orgány, především pak v přerozdělování grantů. Ukázalo se totiž, že Místní investiční fond, jenž vznikl v roce 2020 a měl finančně podpořit města a obce v době během a po pandemii Covid-19, nebyl zcela spravedlivý při rozdělování financí do měst a obcí. Polovina peněz byla rozdělena rovnoměrně na základě velikosti dané obce nebo města. Druhá polovina byla následně rozdělována grantovou komisí, která jak se posléze zjistilo, byla vybrána ve velice pochybném výběrovém řízení a jejími členy byli převážně vládní úředníci sympatizující či napojení na vládní koalici Sjednocená pravice. Toto vše mělo za důsledek, že finance, které měly být rozděleny na základě grantů, byly v mnohem větší míře přisuzovány městům, ve kterých vládly vládní strany, především pak zástupci Práva a Spravedlnosti. Po detailní analýze se zjistilo, že velká města a obce, které vedli představitelé vlády obdrželi až desetkrát větší počet grantů, než města a obce vedené zástupci polské opozice.⁶⁹

Za znepokojující považují odborníci z Freedom House i snižování financování měst a obcí skrze daně právnických a fyzických osob, z nichž místní správy přijdou kvůli nové daňové reformě, jenž je součástí finančního plánu Polki Ład z roku 2021 až o 25 % financí. Existují zde velké obavy z toho, že obce budou značně podfinancované, a to na úkor státního rozpočtu.⁷⁰

⁶⁹ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

⁷⁰ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

Mimo dvou výše zmíněných problémů polské politiky, lze podotknout, že v rámci ukazatele místní demokratické správy věcí veřejných lze říct, že tato posuzovaná kategorie právem patří svým fungováním na úroveň konsolidované demokracie a skóre za rok 2022 je vzhledem k uvedenému popisu polské reality zcela adekvátní. Je však přinejmenším velmi znepokojující, jakým způsobem je místní správa v Polsku financována a je do budoucna rozhodně nutné podrobit ono přerozdělování peněz a financování jako takové větší kontrole z řad odborníků napříč celým politickým spektrem, jelikož zde výrazně selhává transparentnost podobného přerozdělování státních peněz.⁷¹

2.5.3.6 Soudní rámec a nezávislost

Z hlediska soudního rámce a jeho nezávislosti je Polská republika hodnocena společností Freedom House dlouhodobě velmi špatně. Není tomu jinak ani ve studii Nations in Transit od této společnosti za rok 2022, kde má Polsko hodnocení 3.25 bodů ze 7. Tento posudek zařazuje zemi v rámci tohoto ukazatele jednoznačně mezi hybridní politické režimy a ze všech posuzovaných kategorií dosahuje právě soudnictví v Polsku nejhoršího skóre.

Při tvorbě posudku tohoto ukazatele se hodnotí tyto faktory: nezávislost soudnictví, dodržování vydaných rozsudků a soudních rozhodnutí, ochrana ústavy, ochrana lidských práv, práva menšin, zajištění rovnosti před zákonem všech bez rozdílu a způsob zacházení s lidmi ve výkonu trestu či podezřelými osobami z porušení zákona.⁷²

Soudnictví jako takové představuje hlavní a dlouhodobý problém polské politiky. Spory o způsob fungování polského Ústavního soudu jsou jedním z hlavních sporů mezi Evropskou unií a Polskem. V následujících kapitolách se podíváme na to, proč je zrovna soudnictví tím nejhůře hodnoceným ukazatelem ve studii Nations in Transit za rok 2022.

Nejvyšším patrem judikatury v Polsku je ústavní soud. Ten je složen z 15 ústavních soudců, kteří jsou voleni Sejmem na devítileté volební období. Vedení soudu, tj. předsedu a místopředsedu ÚS následně jmenuje prezident dle kandidátů, jenž navrhnou sami soudci na valném shromáždění.⁷³ Jmenování těchto soudců však mezi jednotlivými volebními

⁷¹ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

⁷² NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

⁷³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – Rozdział VIII. *Tribunał Konstytucyjny* [online]. Warszawa: Trybunał Konstytucyjny [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://trybunal.gov.pl/o-trybunale/akty-normatywne/konstytucja-rzeczypospolitej-polskiej/rozdzial-viii>

obdobími, především však v případě střídání se jednotlivých stran u moci vyvolává v zemi značné emoce. V roce 2015 končící vláda nyní opoziční strany Občanská platforma vybrala pět nových ústavních soudců, a to i přes to, že mandát končil v jejich období pouze třem ústavním soudcům, následující dva měla vybrat až nová vláda, došlo zde tedy k jednoznačné snaze o upevnění vlivu v rámci soudu i po skončení volebního období dané vlády. Po vítězství PiS v parlamentních volbách roku 2015 však strana s parlamentní většinou odvolala všech 5 nových soudců a dosadila za ně soudce nové. To vyvolalo výraznou odezvu ze strany opozice, médií a celého světa. Výběr soudců v roce 2015 byl následně prohlášen za nesprávný. Tři soudci vybraní novou vládou v úřadu zůstali, další dva, které měla vláda správně zvolit na konci roku 2015, byli vybráni až v roce 2016.⁷⁴ Strana Právo a Spravedlnost tak díky vlastním reformám nakonec zvolila všech 5 ústavních soudců.

Od nástupu PiS do vlády, jak uvádí organizace Transparency International, Freedom House a další, se každoročně prostřednictvím různých reforem soudnictví v Polsku ještě více dostává Ústavní soud i všechny nižší soudní instance do rukou vlády, která systematicky dostává judikaturu v zemi pod svou kontrolu a omezuje její nezávislost. Od roku 2017 vede v souvislosti s tímto problémem Evropská unie vůči Polsku řízení dle článku 7 Smlouvy o Evropské unii, pro porušování právního státu. Země je v rámci tohoto řízení dlouhodobě finančně sankciována.⁷⁵

Co se týče reforem soudnictví za vlády PiS asi tou nejvýraznější je novela z roku 2018, která změnila výběr členů Národní rady soudnictví, významného poradního orgánu ÚS. Z 25 členů této rady nově 15 vybírá Sejm místo původního výběru všech členů skrze valné shromáždění soudců. Téhož roku také došlo k úpravě složení Nejvyššího soudu, který se rozšířil o dvě nové komory. O komoru pro mimořádnou kontrolu a veřejné záležitosti, jejíž funkcí je ověřování výsledků voleb a referend, případně jejich zneplatnění. Druhou komorou je komora disciplinární, která dohlíží na práci soudců a může soudce odvolat, zbavit imunity či sankciovat. Co představuje v rámci právního státu největší problém je fakt, že členové obou těchto komor jsou vybíráni Národní radou soudnictví, jejíž nadpoloviční většina je volena Sejmem. Existují

⁷⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – Rozdział VIII. *Tribunał Konstytucyjny* [online]. Warszawa: Trybunał Konstytucyjny [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://trybunal.gov.pl/o-trybunale/akty-normatywne/konstytucja-rzeczypospolitej-polskiej/rozdzial-viii>

⁷⁵ Nezávislá justice v rozkladu. V Polsku dál přituhuje. *AMNESTY INTERNATIONAL* [online]. Amnesty International Česká republika, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5129/nezavisla-justice-v-rozkladu-v-polsku-dal-prituhuje>

tak vážné obavy o vyvíjení tlaku na jednotlivé soudce a instituce, a v případě černého scénáře i zpochybnění či zrušení výsledků demokratických voleb současnou vládní reprezentací. První ze zmiňovaných obav je v polské realitě výrazně aktuální, ta druhá se zatím zdá být poměrně nepravděpodobná.⁷⁶

Dalším velkým problémem justice je rozhodnutí Ústavního soudu o nadřazenosti Polského práva, nad právem EU, které nejenom Freedom House, ale celá Evropská unie považuje za výrazný problém. Soudní instituce Evropské unie jsou nadřazené institucím členských států, což zajišťuje stejná práva pro všechny, bez ohledu na zemi původu. K této nadřazenosti se při vstupu do EU zavázaly všechny státy včetně Polska. To tuto vůdčí pozici EU však od vstupu PiS do vlády v roce 2015 neuznává a proti institucím Evropské unie bojuje takřka na všech frontách, nejvíce právě v rámci justice. V roce 2021 pak polský Ústavní soud rozhodl, že některé části smluv formující EU podepsané při vstupu země do společenství jsou proti polské ústavě a není je možno nadřazovat zákonům suverénního Polska. Tímto krokem dala země ještě více najevo, že neuznává podepsané smlouvy a bere evropské právo, jakožto podřízené tomu polskému. Mnozí opoziční politici označili tento krok Ústavního soudu za počátek snahy vyvést zemi z uskupení států sedmadvacítky a označili jej za další útok na koncepci právního státu.⁷⁷

Obavy zmíněné výše jsou s ohledem na současné obsazení ÚS více než jen hypotetické. Ze současných 15 ústavních soudců je všech 15 zvoleno Sejmem, ve kterém má většinu Právo a Spravedlnost. Lze tedy říct i s ohledem na polskou realitu a velké množství nejrůznějších kauz, že díky obsazení ÚS a novým reformám justice jsou Ústavní soud i jeho poradní orgány a nižší instance zcela v rukou současné vlády, díky čemuž vláda může prosazovat jakékoliv sporné novely či zákony, jako je například ten o interrupcích, jehož podstata a kontroverze jsou popsány výše. V současné době funguje polský ÚS zcela závisle na vládě a ta jej může různými způsoby ovlivňovat, jelikož lidé, jež jsou ÚS součástí jsou velmi často určitým způsobem spojeni s vládní koalicí Sjednocená pravice.⁷⁸ Dokonalým příkladem podobného

⁷⁶ Nezávislá justice v rozkladu. V Polsku dál přitahuje. *AMNESTY INTERNATIONAL* [online]. Amnesty International Česká republika, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5129/nezavisla-justice-v-rozkladu-v-polsku-dal-pritahuje>

⁷⁷ Smlouvy o Evropské unii odporují polské ústavě, rozhodl ústavní soud ve Varšavě. *IROZHLAS* [online]. Praha: iROZHLAS, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polsko-ustava-evropa-nadrazenost-pochyby_2110071755_til

⁷⁸ Kadencje sędziów – zestawienie. *Tribunał Konstytucyjny* [online]. Warszawa: Trybunał Konstytucyjny, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://trybunal.gov.pl/o-trybunale/sedziowie-trybunalu>

spojení je současná předsedkyně Ústavního soudu Julia Przyłębská, s níž se pojí další ze zcela bezprecedentních kauz polské justice. Je veřejně známo, že Przyłębská je velmi blízkou přítelkyní předsedy vládního PiS Jaroslawa Kaczyńského a že její vztah k PiS je více než zjevný. Na konci roku 2022 však došlo ke sporu o délku mandátu právě Przyłębské, která měla dle nového zákona, určujícího šestiletý předsednický mandát, skončit v pozici předsedkyně ÚS k 20. prosinci 2022. Ona sama, a s ní i nejvyšší představitelé PiS, tento datum neuznávají, jelikož tvrdí, že nový zákon se týká až budoucího předsedy, a to i přesto, že ona reforma byla vydána ještě před nástupem Przyłębské do úřadu. Současná stále ještě předsedkyně i vedení nejsilnější parlamentní strany považují za datum ukončení mandátu až termín zániku funkčního období soudce jako takového, což v případě Przyłębské odpovídá mandátu předsedkyně trvajícím až do prosince roku 2024. Na protest proti překrucování zákona vypovědělo šest soudců současné předsedkyni poslušnost a požadují, aby prezident neprodleně vybral nového předsedu na základě výběru kandidátů valného shromáždění ústavních soudců, jenž svolává odstupující předseda, v tomto případě předsedkyně, zatím však bez úspěchu.⁷⁹

Ohledně hodnocení soudního rámce a jeho nezávislosti lze říct, že bodové skóre uvedené ve studii Nations in Transit od společnosti Freedom House je možná s ohledem na polskou realitu poměrně benevolentní a mírné. Na základě výše zmíněného výčtu těch největších a nejzávažnějších kauz týkajících se polské justice lze říct, že soudy v Polsku nejsou svobodné a nezávislé. V návaznosti na nové reformy justice, zavedené od roku 2015, kdy se vlády ujala strana Právo a Spravedlnost, dochází k omezování suverenity polského soudnictví a uvržení jednotlivých justičních institucí plně pod kontrolu státu, a to konkrétně současné vlády, která skrze ovládané instituce prosazuje sporné legislativní změny a zastrašuje a vyvíjí tlak na soudce, kteří nekonají dle vládních představ. Skrze justici se vláda dlouhodobě snaží vzdalovat Polsko stále více od evropské integrace a zpochybňuje mezinárodní smlouvy. Zařazení polské justice na úroveň soudnictví v zemích s hybridním politickým režimem je na základě polské reality zcela adekvátní a bezpochyby lze říct, že země směřuje k absolutnímu ovládnutí jedné z hlavních pojistek demokracie státním aparátem. Zcela jednoznačně

⁷⁹ Šest členů polského ústavního soudu odmítá uznávat jeho předsedkyni. ČT 24 [online]. Česká televize, 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3555502-sest-clenu-polskeho-ustavniho-soudu-odmita-uznavat-jeho-predsedy>

Ize ukazatel soudní rámec a nezávislost označit za kategorii v rámci které hrozí polské demokracii největší nebezpečí, jelikož již teď je justice výrazně omezovaná a nesvobodná.

2.5.3.7 Korupce

Posledním z posuzovaných kategorií je korupce. V rámci té lze říct, že si Polská republika nevede také vůbec dobře, nýbrž s hodnocením 4.00 bodů ze sedmi za rok 2022 se již tento ukazatel pohybuje v rozmezí hodnocení označující hybridní politický režim.

Freedom House se s ohledem na korupci zabývá těmito tématy: střetem zájmů a obchodními činnostmi vrcholných politických zástupců, veřejným vnímáním korupce, protikorupčními institucemi a jejich činnostmi, a také legislativou týkající se zveřejňování informací o financích a jejich zisku.⁸⁰

Co se týče korupce, lze říct, že v Polské republice se jedná o jeden z největších celospolečenských problémů, nýbrž se tento jev vyskytuje ve všech patrech politiky a zcela nezávisle na příslušnosti k politické straně. Co však považují odborníci z Freedom House za největší problém je bezesporu důvěra Poláků v jednotlivé instituce právě s ohledem na korupci. Průzkum zhotovený organizací Transparency International z roku 2021 poukazuje na to, že až 72 % polských obyvatel považuje korupci za jeden z největších a nejrozsáhlejších problémů polské politiky. V následujících odstavcích si uvedeme nejvýraznější korupční kauzy posledních let.⁸¹

V roce 2021 zahájila tři velká polská média Gazeta Wyborcza, Onet.pl a Radio Zet společné vyšetřování korupce v zemi, nazvané „Strana a společnosti“, které dokládá, že současný polský premiér Mateusz Morawiecki dosadil přes sto svých bývalých spolupracovníků a známých do největších polských státních institucí a společností. Tito lidé se mu následně měli odměnit v podobě podpory PiS v parlamentních volbách v roce 2021, kdy výrazně finančně podporovali kampaň Práva a Spravedlnosti. Tato rozsáhlá kauza se však netýká pouze premiéra Morawieckého, ale celé vládní koalice Sjednocená pravice, ze které by dle vyšetřování mělo mít finanční prospěch (z účasti ve státních společnostech a institucích) až 900 zástupců

⁸⁰ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

⁸¹ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

vládních stran, a to včetně ministrů a nejbližších spolupracovníků nejvýše postavených členů vlády.⁸²

Za zcela alarmující pak lze popsat přerozdělování grantů orgánům místní správy, při kterém dochází k nespravedlivému rozdělování financí a mnohdy i k využití peněz k jiným účelům, než ke kterým byli určeny, mnohdy k účelům, které jsou přinejmenším pochybné a zavánějící korupcí. Co se týče zmíněného přerozdělování grantů, vše je již podrobně popsáno v kapitole s názvem Místní demokratická správa věcí veřejných.

Přerozdělování peněz ze státního rozpočtu, grantů, či jednotlivých fondů představuje v Polsku velký problém. Nejvyšší kontrolní úřad například zjistil, že z fondu, jenž byl vytvořen, aby pomáhal obětem trestných činů se pouze 40 % financí využilo právě tímto způsobem, zbylých 60 % se použilo jinak, mnohdy způsobem, který je přinejmenším velmi pochybný.⁸³

Platy a prémie asistentů nejvyšších vládních představitelů, nakládání s financemi státní ropné společnosti Orlen, či zaměstnávání členů rodiny a známých na významných postech státem spravovaných firem, to vše představuje v zemi výrazný problém, který však vláda ani jí příslušné orgány mnohdy neřeší a záměrně přehlížejí.

Jednotlivých případů korupce je v polské republice mnoho, zde jsou uvedeny pouze ty největší korupční kauzy, zasahující do vládních řad. Při pohledu na polskou realitu je však nutno říct, že nedůvěra občanů ve vládní i jiné instituce je značně ospravedlnitelná. Korupce je opravdu, jak uvádí průzkum organizace Transparency International velkým problémem celé tamější politiky i společnosti jako takové, což je zcela správně uvedeno i v hodnocení korupce v Polsku od společnosti Freedom House za rok 2022. Lze říct, že z hlediska tohoto ukazatele je země zařazena zcela správně do kategorie hybridních režimů, a i když je fenomén zneužívání veřejných peněz častý prakticky ve všech státech světa, lze říct, že v Polské republice je zastoupen v porovnání s ostatními státy Evropské unie opravdu výrazně a celý stát se tak dostává na úroveň zemí, jenž Freedom House považuje za přechodné politické režimy. Je zřejmé, že pokud se situace nezlepší, bude se skóre korupce ze 4.00 bodů za rok 2022 ještě dále snižovat a vzdalovat se od hodnocení označující polokonsolidovanou demokracii.

⁸² NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

⁸³ NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>

2.5.4 Zařazení Polské republiky mezi jednotlivými politickými systémy

Na základě výše uvedených ukazatelů a jejich detailní analýzy s ohledem na polskou politickou realitu lze říct, že země se od roku 2015, kdy se vláda ujala konzervativně-nacionalistická strana Právo a Spravedlnost stále více vzdaluje od plně demokratického zřízení. Země v průběhu let ztratila status plně konsolidované demokracie a v současných hodnoceních polského politického systému dosahuje dlouhodobě označení polo konsolidované demokracie. V jednotlivých hodnocených aspektech se však Polsko propadá i na úroveň označující hybridní politický režim. Konkrétně za rok 2022 je tomu tak ve třech ze sedmi posuzovaných ukazatelů. I přesto, že se země v rámci studie Nations in Transit od společnosti Freedom House stále drží nad úrovní 4.00 bodů, což je spodní hranice polo konsolidované demokracie, tak jednotlivé každoroční skóre se čím dál více přibližuje rozmezí zaštiťující hybridní politický režim. Hodnocení politického systému Polské republiky za poslední tři roky zobrazuje tabulka č. 6.

Tabulka 6 - Porovnání hodnocení jednotlivých ukazatelů od společnosti Freedom House

Hodnocený rok:	2020	2021	2022
Národní demokratická správa věcí veřejných	4.00	3.75	3.50
Volební proces	6.50	5.75	5.75
Občanská společnost	5.50	5.50	5.50
Nezávislá média	5.00	4.25	4.25
Místní demokratická správa věcí veřejných	5.75	5.50	5.50
Soudní rámec a nezávislost	3.50	3.25	3.25
Korupce	4.25	4.00	4.00
Skóre demokracie	4.93	4.57	4.54
Procentuální skóre demokracie	65.48 %	59.52 %	58.93 %

Tabulka č.6⁸⁴a⁸⁵

Z této tabulky lze vyčíst, že všechny posuzované ukazatele, hodnocené v průběhu posledních tří let se buďto v rámci hodnocení zhoršily, anebo zůstaly na stejné úrovni. V tabulce nelze nalézt kategorii, jejíž skóre by se meziročně zlepšilo. Co se týče samotného

⁸⁴ NATIONS IN TRANSIT 2020: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2020>

⁸⁵ NATIONS IN TRANSIT 2021: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2021>

skóre demokracie v Polské republice, to se v závislosti na sestupném trendu hodnocení jednotlivých ukazatelů též každoročně snižovalo z původní hodnoty 4.93 v roce 2020 na 4.54 v roce 2022. Toto každoroční snižování skóre nelze připsat nikomu jinému než současné politice vládních stran, převážně pak konzervativnímu Právu a Spravedlnosti. Změny v hodnocení Polska společností Freedom House od vstupu PiS do vlády viz. Tabulka č.7.

Tabulka 7 - Porovnání hodnocení Polska od společnosti Freedom House k moci v roce 2015 se současným hodnocením v roce 2022.

Hodnocený rok	2015	2022
Národní demokratická správa věcí veřejných	5.50	3.50
Volební proces	6.50	5.75
Občanská společnost	6.50	5.50
Nezávislá média	5.50	4.25
Místní demokratická správa věcí veřejných	6.50	5.50
Soudní rámec a nezávislost	5.50	3.25
Korupce	4.50	4.00
Skóre demokracie	5.79	4.54
Procentuální skóre demokracie	79.76 %	58.93 %

Tabulka č.7⁸⁶

Na základě údajů uvedených v tabulce lze vyčíst, že hodnocení jednotlivých ukazatelů se za 7 let vlády strany Právo a Spravedlnost výrazně zhoršilo, a to ve všech posuzovaných odvětvích. V době nástupu strany PiS k moci v roce 2015 bylo Polsko v rámci skóre demokracie s hodnotou 5.79 plně konsolidovanou demokracií. V průběhu dvou volebních období vlády PiS se země propadla k hranici mezi polo konsolidovanou demokracií a hybridním režimem na hodnotu 4.54 bodů. Výrazně se v návaznosti na finální skóre snížilo i ohodnocení všech posuzovaných kategorií, a to velmi často o jeden až dva body, což v sedmibodové hodnotící škále

⁸⁶ NATIONS IN TRANSIT 2015: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2015>

představuje fatální zhoršení. Jediným ukazatelem, který od roku 2015 neprošel výraznou změnou s ohledem na hodnocení je korupce, jejíž bodový rozdíl mezi rokem nástupu Práva a Spravedlnosti k moci a daty z roku 2022 dostál jen minimální změny skóre z 4.50 bodů na rovné 4 body.

Je zcela zřejmé, že politika vládní konzervativně-nacionalistické strany Právo a Spravedlnost dovedla původně plně konsolidovanou demokracii na pokraj hybridního politického systému. Cílem této práce bylo zjistit, zda lze Polskou republiku považovat za hybridní politický režim, jak jej mnohdy s ohledem na polskou realitu označují nejrůznější politologové či neziskové organizace. Na základě hodnocení země v rámci studie Nations in Transit od společnosti Freedom House za rok 2022, na jejímž posuzování politických systémů států je tato práce postavena lze říct, že hodnocení jednotlivých ukazatelů vesměs odpovídá realitě Polské republiky a jednotlivá skóre jsou s ohledem na situaci v rámci jednotlivých posuzovaných kategorií v zemi spravedlivá. Za rok 2022 je hodnocení politického režimu v Polsku posouzeno stále ještě jako polo konsolidovaná demokracie, byť s výraznými vadami. Označení Polska jakožto hybridního politického režimu dává smysl, avšak pouze v rámci hodnocení jednotlivých problémových ukazatelů, jako je například polská justice, národní demokratická správa či korupce v zemi. Pro označení celé země za přechodný politický režim však neexistují dostatečné argumenty, nýbrž polský stát splňuje velké množství faktorů, které většina hybridních režimů nemá, jako jsou například svobodné, rovné, přímé, tajné a všeobecné volby, svoboda slova a vyznání, respektování základních lidských práv a svobod a mnoho dalších. Byť je zřejmé, že současná politická reprezentace výrazně oslabuje právní stát jako takový a politicky útočí na své oponenty a instituce, nelze popřít, že i přesto je Polská republika stále svobodnou zemí, ve které je možné pravidelně na základě svobodných voleb měnit politickou reprezentaci, což se ani po sporných reformách z prvního volebního období vlády PiS mezi lety 2015-2019 nestalo. Na otázku, zda je v současné době v Polsku hybridní politický režim je tedy odpověď jednoznačně „NE“ a to v důsledku výše uvedených argumentů i samotného hodnocení od společnosti Freedom House. Významným argumentem pro nezařazení země mezi hybridní režimy je také koncepce takzvané polyarchie. Já osobně bych v důsledku zjištěných informací a posouzení tamějšího politického uspořádání označil Polsko jako takové za polyarchii, což je označení pro nedokonalou demokracii, jenž společnými silami vymezili dva světoznámí politologové, Američan Robert A. Dahl a Argentinec Guillermo A.

O'Donnell.⁸⁷ a ⁸⁸ Podmínky pro to, aby stát mohl být označen za polyarchii a nespadal mezi hybridní režimy, vymezili následovně v 10 bodech:

- 1) „Lidmi volení úředníci ve státě se podílí na vládě.
- 2) V zemi probíhají v pravidelných intervalech svobodné volby, ve kterých jsou vládní úředníci voleni a odvoláváni.
- 3) Aktivní volební právo mají dle věkové hranice stanovené zákonem téměř všichni lidé.
- 4) Pasivní volební právo mají dle věkové hranice stanovené zákonem téměř všichni lidé.
- 5) V zemi je svoboda projevu.
- 6) Občané státu mají přístup k alternativním informacím, které nejsou v rukou vládního aparátu.
- 7) Občané v zemi smějí vytvářet a sdružovat se v různých zájmových skupinách, odborových organizacích či politických stranách.
- 8) Zvolení úředníci by v rámci svého mandátu neměli být tohoto mandátu zbaveni před jeho skončením.
- 9) Na tyto úředníky by neměl být vyvíjen tlak skrze jejich vyloučení z jiných veřejných sfér.
- 10) Země by měla mít zcela nesporně vymezenou svou voličskou populaci.“⁸⁹ a ⁹⁰

V rámci polské reality lze říct, že země splňuje všechny výše uvedené body, a tak o ní v rámci této koncepce můžeme zcela otevřeně mluvit jakožto o polyarchii. Co je však důležité zmínit je fakt, že dle Guillerma A. O'Donnella se polyarchie zakládá na tzv. slabé horizontal accountability (horizontální odpovědnosti), což v tomto smyslu znamená určitou dělbu moci a svobodu jednotlivých institucí bez zásahů státu.⁹¹ Tento požadavek v rámci polyarchie je v Polsku v důsledku zásahů tamní vlády do svobody institucí, jako je například Ústavní soud, výrazně porušen, ne však v takové míře, aby označení země za polyarchii nebylo možné. I v tomto případě tedy platí, že mluvit o Polsku jakožto o hybridním režimu je v současné době

⁸⁷ O'DONNELL, Guillermo. *ANOTHER INSTITUTIONALIZATION: LATIN AMERICA AND ELSEWHERE*. Notre Dame, USA, 1996. Dostupné také z: https://kellogg.nd.edu/sites/default/files/old_files/documents/222_0.pdf. Studie. KELLOGG INSTITUTE. s. 4 a 5

⁸⁸ DAHL, Robert. *Demokracie a její kritici*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85605-81-3. s.212

⁸⁹ O'DONNELL, Guillermo. *ANOTHER INSTITUTIONALIZATION: LATIN AMERICA AND ELSEWHERE*. Notre Dame, USA, 1996. Dostupné také z: https://kellogg.nd.edu/sites/default/files/old_files/documents/222_0.pdf. Studie. KELLOGG INSTITUTE. s. 4 a 5

⁹⁰ DAHL, Robert. *Demokracie a její kritici*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85605-81-3. s.2012

⁹¹ O'DONNELL, Guillermo. *ANOTHER INSTITUTIONALIZATION: LATIN AMERICA AND ELSEWHERE*. Notre Dame, USA, 1996. Dostupné také z: https://kellogg.nd.edu/sites/default/files/old_files/documents/222_0.pdf. Studie. KELLOGG INSTITUTE. s. 17 a 18

zcela nepřesné. Polsko je stále demokratickým režimem, avšak s výraznými vadami, tedy polyarchií, či polo konsolidovanou demokracií.

3 Praktická část

3.1 Metodologie praktické části

Původním záměrem praktické části této bakalářské práce bylo sestavení krátkého dotazníku a následná realizace dotazníkového šetření v Polské republice. Tento prvotní plán byl ale z několika důvodů nakonec změněn. Hlavním důvodem ke změně metodiky praktické části byla převážně výrazná neochota polských obyvatel odpovídat na otázky týkající se tamějšího politického režimu. Místo již zmíněného dotazníkového šetření proběhla 14.4.2023 od 19:00 formou focus group krátká diskuse na jednotlivá témata, týkající se současného polského politického režimu a kvality demokracie v zemi. Debata se uskutečnila online skrze aplikaci MS Teams a trvala přibližně 60 minut. Této focus group jsem se zúčastnil já, jakožto moderátor diskuse a dalších 6 respondentů. Všichni zúčastnění s výjimkou moderátora byli polské národnosti a v zemi žijí od narození, zároveň diskutující pocházejí z různých částí Polska. Hlavním cílem této focus group bylo v rámci společné diskuse zjistit, jak jsou obyčejní polští obyvatelé spokojeni se současnou politickou situací a kvalitou demokracie v zemi.

3.2 Seznam respondentů, kteří se zúčastnili praktické části

Barbara 22 let

Julia 24 let

Michał 31 let

Maciej 23 let

Paulina 21 let

Zyta 27 let

3.3 Průběh diskuse

Debatu vedenou formou focus group jsme začali vzájemným seznámením se a následným obeznámením respondentů moderátorem o způsobu vedení diskuse a jejím cíli. Následně jsem z pozice moderátora kladl zúčastněným otázky, o kterých spolu diskutovali a argumentovali sobě navzájem. Výsledkem této debaty poté vznikly názorové výstupy jednotlivců i celé skupiny na zadané otázky.

3.4 Výsledné nejdůležitější výstupy diskuse

3.4.1 Otázka č.1 = Jak jste spokojeni se současnou vládou v Polsku?

Respondenti byli v rámci této otázky výrazně kritičtí, a to zcela všichni. Se současnou vládou jsou výrazně nespokojeni. Vadí jim přílišný náboženský konzervatismus vládní strany PiS spojený například s omezováním práv na potrat a diskriminací sexuálních menšin. Dále považují za výrazné mínusy současné vlády určitou propagandu, která souvisí s ovlivňováním polských médií. Respondenti taktéž kritizovali současný vládní aparát za velmi špatnou úroveň zdravotní péče v zemi, která je zde výrazně zdlouhavým procesem a mnohdy nepřijde včas. Za jeden z dalších důvodů, proč se dotázaní staví k současné vládě převážně odmítavě je i fakt, že se domnívají, že stát velmi malou měrou podporuje mladé lidi, převážně studenty, na úkor starších generací.

Za pozitivní naopak zúčastnění shledávají vládní podporu mladých rodin a to, jakým způsobem vede vláda celkově svou sociální politiku, primárně co se týče starobních důchodů. Za zcela nejsilnější činnost vlády považují dotázaní zahraniční politiku, a to primárně ve vztahu k válce na Ukrajině.

3.4.2 Otázka č.2 = Považujete polská média za svobodná?

Odpovědi dotázaných na tuto otázku byla stejně jako v předchozím případě poměrně jednotná. Veřejnoprávní média v zemi považují všichni respondenti za nesvobodná a ovlivňovaná vládní propagandou. Soukromá média naopak za svobodná považují, ale jsou si vědomí určitých útoků vlády na privátní média, jako tomu bylo například v rámci televizní stanice TVN, jež zmiňují v kapitole s názvem: Nezávislá média.

3.4.3 Otázka č.3 = Co si myslíte o kvalitě polské demokracie? Popřípadě považujete Polsko za hybridní politický režim nebo spíše za polo konsolidovanou demokracii?

Před diskusí o této otázce byli všichni respondenti nejprve stručně seznámeni se společností Freedom House a její studií Nations in Transit za rok 2022 ohledně Polské republiky. Dále byli též obeznámeni o pojmech a vymezení hybridního politického režimu a polo konsolidované demokracie.

Na základě této otázky se všichni dotázaní shodli, že polská demokracie má velké množství chyb, a její kvalita, že je na poměrně nízké úrovni v rámci porovnání s ostatními státy Evropy. V čem se jejich názory lišily byla samotná povaha polského politického systému. 5 z 6 respondentů považuje Polsko za hybridní politický režim. Odůvodňují to primárně omezováním určitých lidských práv, nesvobodou některých médií a výrazným ovlivňováním určitých svobodných institucí, jako je například Ústavní soud. Proti tomuto tvrzení byla Zyta, která Polsko považuje za polo konsolidovanou demokracii a své tvrzení podpořila argumenty o tom, že v Polsku stále existuje svoboda slova a svobodné volby, které dávají občanům možnost si pravidelně a svobodně vybrat vládní aparát. S těmito argumenty ostatní účastníci diskuse souhlasili, avšak jejich názor ohledně povahy režimu nezměnili. Zcela shodně však dotázaní reagovali na doplňující otázku, zda souhlasí se společností Freedom House, která určité ukazatele v zemi, jakožto například justici označila svým hodnocením za odpovídající hybridnímu režimu. Odpověď všech zúčastněných byla jednoznačně ano, posudek Freedom Housu tedy všichni považují za objektivní a odpovídající realitě.

3.4.4 Otázka č.6 = Považujete polskou justici za nezávislou?

Odpověď na tuto otázku byla od všech zúčastněných jednoznačná. Polskou justici v důsledku sporných reforem zavedených vládami vedenými PiS během současného a minulého volebního období považují všichni zúčastnění za výrazně ovládanou současnou vládou, a tedy jí nepovažují za nezávislou. Největší problém vidí v instituci Ústavního soudu a v soudnictví v malých polských městech, kde je mnohdy judikatura ovlivňována vládnoucí strukturou daného územního celku, a to jak ze strany vlády, tak opozice.

3.4.5 Otázka č.5 = Jak podle vás funguje Sejm a Senát v Polsku? Jste spokojeni s jejich fungováním?

V rámci této otázky se dotázaní opět shodli a všichni považují fungování polského Sejmu i Senátu z hlediska funkce dané instituce za kvalitní a dostačující. Avšak zastávají názor, že problémem není fungování dané instituce jako takové, jelikož legislativní procesy probíhají zcela dle regulí. Problémem je dle nich spíše obsah těchto legislativních procesů, který respondenti výrazně kritizují, jelikož dle nich nedělá současná vláda pro určité skupiny, konkrétně již například zmíněné mladé lidi, dostatek. Problémem tak dle zúčastněných nejsou instituce a jejich fungování, ale spíše současná vláda.

3.4.6 Otázka č.6 = Co je podle vás největším problémem současného Polska?

Dotazovaní byli požádáni, aby se pokusili zvolit jednu věc, kterou považují za současný největší problém jejich země. Na tuto otázku odpověděli respondenti poměrně odlišně na základě toho, co je osobně nejvíce tíží.

Barbara = Špatná úroveň zdravotní péče a její včasnosti.

Julia = Polská společnost, která je výrazně homofobní, xenofobní a extrémně konzervativní.

Michał = Stále se zhoršující polská ekonomika.

Maciej = Omezování určitých lidských práv.

Paulina = Omezování určitých lidských práv.

Zyta = Nedostatečná a stále více omezovaná svoboda médií.

3.5 Zhodnocení diskuse ohledně současné polské politické situace

Celá debata týkající se současné polské politické situace proběhla zcela věcně a otevřeně, což poskytlo skvělý vhled do problematiky politické reality našeho severovýchodního souseda. Focus group jako takový byl pro praktickou část této bakalářské práce obrovským přínosem, jelikož ukázal, že kritika současného polského režimu je přítomna nejenom od zahraničních společností typu Freedom House, ale také od samotných polských občanů. Šestice respondentů se vesměs jednoznačně shodla, že Polsko jako takové a jeho politika má mnoho výrazných vad, jako jsou omezování určitých lidských práv, ovlivňování nezávislosti justice, omezování svobody medií a mnoho dalších. Výsledkem byl i následný souhlasný postoj k hodnocení určitých ukazatelů polské politiky jakožto odpovídajících hybridnímu politickému režimu společností Freedom House. I přes zcela jednoznačný výsledek této focus group debaty, nelze brát jeho výstupy, jakožto fakta reprezentující celospolečenský názor. Jedná se o postoje poměrně malé a věkově si blízké skupiny respondentů, což může výsledek samotné diskuse v rámci celospolečenského pohledu na problematiku značně zkreslovat. Onen výsledek dané diskuse však nelze brát na lehkou váhu a lze říct, že určitou vypovídající hodnotu ohledně současné polské politické reality rozhodně má.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala povahou polského politického režimu, a to na základě jeho hodnocení od společnosti Freedom House za rok 2022. Cílem této práce bylo odpovědět na otázku: „Je Polská republika hybridním politickým režimem?“ V rámci analýzy, zda tomu tak je, či nikoli, byla práce rozdělena do třech základních bloků.

V prvním z bloků bylo hlavním cílem seznámit čtenáře s pojmem hybridní politický režim a ostatními náležitostmi, které tento pojem zaštiťuje, jako jsou druhy hybridních režimů, zasazení těchto režimů mezi politické systémy demokratické a autoritářské a výčet evropských zemí a některých nejnámějších států světa, o kterých lze tvrdit, že je jejich politický systém hybridního charakteru. Seznámení s touto faktografií čtenáři umožnilo detailněji se s pojmem hybridní politický režim obeznámit, což bylo zcela stěžejní pro správné pochopení následné analýzy konkrétního politického režimu.

Tímto politickým režimem byl systém Polské republiky, jehož popis byl jedním z hlavních cílů druhého bloku této práce, která měla za úkol nejen seznámit čtenáře s politickým systémem v Polsku, současným rozdělením moci v zemi, či vládními a opozičními stranami, ale hlavně na základě podrobné analýzy jednotlivých hodnocených ukazatelů, společností Freedom House ve studii Nations in Transit 2022, ohledně Polské republiky zjistit, zda je onen posudek zveřejněný v dané studii odpovídající polské realitě. A především odpovědět na otázku, zda je Polská republika hybridním politickým režimem či nikoliv.

Součástí třetího a zároveň posledního bloku této bakalářské práce byla praktická část, která proběhla formou diskuse pomocí metody focus group a jejím cílem bylo zjistit, jak současnou politickou situaci v Polsku vnímají přímo její občané a zda považují svou zemi, za hybridní politický režim.

V rámci zhodnocení toho, zda tato bakalářská práce splnila svůj záměr je nutné shrnout si nejpodstatnější fakta a vyhodnotit míru splnění jednotlivých stanovených cílů. Čtenář se v rámci této práce prvotně seznámil s pojmem hybridní politický režim a s ním související faktografií. Následně byl dotyčný obeznámen s politickým systémem v rámci Polské republiky a s tím souvisejícími informacemi. Všechny tyto údaje a jejich znalost byly nutné pro správné a úplné pochopení hlavního záměru práce, kterým bylo odpovědět na otázku ohledně povahy polského politického režimu. Na základě důkladné analýzy jednotlivých dat, primárně těch

obsažených v rámci hodnocení polského politického režimu studií Nations in Transit od společnosti Freedom House jsem došel k závěru, že posudek vypracovaný danou společností je objektivní, a že uvedené bodové skóre jednotlivých posuzovaných ukazatelů polské politiky plně odráží současnou realitu v zemi.

Díky již zmíněné podrobné analýze se mi též podařilo odpovědět na hlavní otázku práce, která zní „Je Polská republika hybridním politickým režimem?“ A odpovědí je, že nikoliv.

A jaké jsou tedy hlavní a nejdůležitější výstupy, jež tato práce přinesla? Polská republika je státem, jejíž demokracie je v rozsáhlém úpadku již mnoho let. Od roku 2015, kdy se vlády v zemi ujala hodnotově pravicová, konzervativní a nacionalistická strana Právo a Spravedlnost se situace v Polsku z hlediska kvality demokracie každoročně zhoršuje, což se projevuje i v hodnocení společnosti Freedom House, která jednotlivé státy z tohoto hlediska každoročně posuzuje. Země se během několika let propadla z hodnocení označující plně konsolidovanou demokracii na úroveň, jenž je na pomezí polo konsolidované demokracie a hybridního politického režimu. V rámci posudku již zmíněné společnosti se konkrétně Polská republika pohybuje na úrovni bodového skóre označující hybridní politický režim ve třech ze sedmi hodnocených ukazatelů demokracie ve státě. Konkrétně se jedná o posuzované kategorie: soudní rámec a nezávislost, národní demokratická správa věcí veřejných a korupce. I přesto však o zemi nelze říct, že by byla hybridním politickým režimem, jelikož nejen, že samotný Freedom House ji se skóre demokracie 4.54 z roku 2022 označuje stále ještě za polo konsolidovanou demokracii, ale i dle výsledků analýzy uvedené v této bakalářské práci jsme došli k závěru, že Polská republika není hybridním režimem, nýbrž tzv. polyarchií, což je označení pro nedokonalou demokracii, nebo též demokracii s chybami. I přes tento poměrně pozitivní výsledek s ohledem na současnou polskou realitu je však situace ohledně kvality demokracie v zemi kritická, což podtrhuje výsledek praktické části této práce, při kterém respondenti, kteří se zúčastnili diskuse na téma současné polské politické situace, vyjádřili výrazné znepokojení s poměry, které v zemi panují. Nezbývá tedy než doufat, že se situace v příštích letech bude již pouze zlepšovat, protože pokud ne, hrozí, že se jeden z největších evropských států ocitne ve společnosti zemí s hybridním politickým režimem, což by nemělo vliv pouze na hodnocení daného systému společnostmi jako je Freedom House, ale hlavně na životy obyčejných obyvatel Polska.

Na závěr bych chtěl dodat, že pokud by se kdokoliv chtěl o této problematice dozvědět ještě více, vřele doporučuji knihu od české politoložky Jany Gyüreové s názvem „*Demokracie, stát a společnost – Případová studie Polské republiky.*“⁹²

⁹² GYÜREOVÁ, Jana. *Demokracie, stát a společnost: případová studie Polské republiky.* V Olomouci: Filozofická fakulta, Univerzita Palackého, 2019. ISBN 978-80-87274-50-7.

Seznam použitých zdrojů a literatury

1) Knižní zdroje

- DAHL, Robert. *Demokracie a její kritici*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85605-81-3.
- GYÜREOVÁ, Jana. *Demokracie, stát a společnost: případová studie Polské republiky*. V Olomouci: Filozofická fakulta, Univerzita Palackého, 2019. ISBN 978-80-87274-50-7.
- KELLER, Jan. *Hybridní politika*. Praha: ID, 2020. ISBN 978-80-907732-1-9.
- KUBÁT, Michal. *Demokracie v Polsku: politický systém Polské republiky (1989-2005)*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy. ISBN 80-864-2946-6.
- SHAPIRO, Ian. *Morální základy politiky*. Druhé české vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3924-6.
- URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3661-0.

2) Zdroje z odborných časopisů a studií

- BÍLEK, Jaroslav. Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: Komparace vybraných přístupů. *Středoevropské politické studie*. Brno: MUNI PRESS, 2015, 17(2), 212-233. ISSN 1212-7817. Dostupné z: doi:10.5817
- DIAMOND, Larry Jay. Thinking About Hybrid Regimes. *Journal of Democracy*. 2002, 13(2.), 21-35. ISSN 1086-3214. Dostupné z: doi:10.1353
- KOUBEK, Jiří. *Polský stranický systém 1989-2016: ve znamení polarizace*. Praha, 2016. Disertační práce. Filozofická fakulta UK.
- O'DONNELL, Guillermo. *ANOTHER INSTITUTIONALIZATION: LATIN AMERICA AND ELSEWHERE*. Notre Dame, USA, 1996. Dostupné také z: https://kellogg.nd.edu/sites/default/files/old_files/documents/222_0.pdf. Studie. KELLOGG INSTITUTE.

3) Webové zdroje

- Agnieszka Ścigaj dołącza do rządu. PiS zyskuje trzy nowe głosy. *Wyborcza.pl* [online]. Kraków: AGORA, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z:

<https://krakow.wyborcza.pl/krakow/7,44425,28609639,agnieszka-scigaj-dolacza-do-rzadu-pis-zyskuje-trzy-nowe-glosy.html>

- Dane o posłach wg stanu na dzień wyborów. *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej* [online]. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, 2019 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/page.xsp/poslowie_wybory
- HANÁČEK, Vladimír. Volební systém do polského Senátu. *E-Polis.cz* [online]. e-Polis.cz, 2011 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/volebni-system-do-polskeho-senatu.html>
- Historia partii. *Prawo i Sprawiedliwość* [online]. Warszawa: Prawo i Sprawiedliwość [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://pis.org.pl/partia/historia-partii>
- Hybrid. *Slovník cizích slov* [online]. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <http://www.slovník-cizich-slov.cz/?q=hybrid&typ=0>
- Hybrid Regime. *ECPS – European Center for Populism Studies* [online]. Brussels: ECPS – European Center for Populism Studies [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.populismstudies.org/Vocabulary/hybrid-regime/>
- *Jak wybierani są senatorowie?* In: . Dostupné také z: https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/senatrp/noty2020/03a.pdf
- Kadencje sędziów – zestawienie. *Tribunał Konstytucyjny* [online]. Warszawa: Trybunał Konstytucyjny, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://trybunal.gov.pl/o-trybunale/sedziowie-trybunalu>
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – Rozdział VIII. *Tribunał Konstytucyjny* [online]. Warszawa: Trybunał Konstytucyjny [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://trybunal.gov.pl/o-trybunale/akty-normatywne/konstytucja-rzeczypospolitej-polskiej/rozdziel-viii>
- Kukiz '15 signs cooperation agreement with ruling party. *THEfirstNEWS* [online]. Warsaw: Polish Press Agency., 31.5.2021 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.thefirstnews.com/article/kukiz-15-signs-cooperation-agreement-with-ruling-party-22315>
- LGBT je horší než komunismus. Polsko dlouhodobě brojí proti LGBTI+ lidem. *AMNESTY INTERNATIONAL* [online]. Amnesty International Česká republika, 2021 [cit. 2023-04-

- 13]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5197/lgbt-je-horsi-nez-komunismus-polsko-dlouhodobě-broji-proti-lgbti-lidem>
- Nations in Transit Methodology. *Freedom House* [online]. Washington: Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/reports/nations-transit/nations-transit-methodology>
 - NATIONS IN TRANSIT 2015: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2015>
 - NATIONS IN TRANSIT 2020: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2020>
 - NATIONS IN TRANSIT 2021: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2021>
 - NATIONS IN TRANSIT 2022: Poland. *Freedom House* [online]. Freedom House [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2022>
 - *Nations in Transit 2022: From Democratic Decline to Authoritarian Aggression* [online]. 2022. Washington, DC: Freedom House, 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-04/NIT_2022_final_digital.pdf
 - Nezávislá justice v rozkladu. V Polsku dál přitahuje. *AMNESTY INTERNATIONAL* [online]. Amnesty International Česká republika, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5129/nezavisla-justice-v-rozkladu-v-polsku-dal-pritahuje>
 - O NAS. *Platforma Obywatelska* [online]. Warszawa: Platforma Obywatelska [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://platforma.org/o-nas>
 - Państwowa Komisja Wyborcza: Wyniki wyborów 2019 do Sejmu RP. *Państwowa Komisja Wyborcza* [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/sejm/pl>

- Państwowa Komisja Wyborcza: Wyniki wyborów 2019 do Senatu RP. *Państwowa Komisja Wyborcza* [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/senat/pl>
- Polská veřejnoprávní televize jako nástroj vládní propagandy. *IROZHLAS* [online]. Praha: iROZHLAS.cz, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/komentare/pravo-a-spravedlnost-telewizja-polska-jacek-kurski-jaroslaw-kaczynsky-polsko_2209160629_ula
- Prawo i Sprawiedliwość. *Prawo i Sprawiedliwość* [online]. Warszawa: Prawo i Sprawiedliwość [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://pis.org.pl/partia/prawo-i-sprawiedliwosc>
- Prawo i Sprawiedliwość traci większość w Senacie. Lista senatorów. *RZECZPOSPOLITA* [online]. Warszawa: GREMI MEDIA, 2019, 15.10.2019 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.rp.pl/polityka/art9174481-prawo-i-sprawiedliwosc-traci-wiekszosc-w-senacie-lista-senatorow>
- Ředitelé odešli z polské televize. Kontrolu nad ní pomalu přebírá vláda. *ČT 24* [online]. Česká televize, 2016 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1647607-reditele-odesli-z-polske-televize-kontrolu-nad-ni-pomalu-prebira-vlada>
- Smlouvy o Evropské unii odporují polské ústavě, rozhodl ústavní soud ve Varšavě. *IROZHLAS* [online]. Praha: iROZHLAS, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polsko-ustava-evropa-nadrazenost-pochyby_2110071755_til
- Szydło złożyła rezygnację. Morawiecki kandydatem na premiera. *Tvn24* [online]. TVN S.A. / TVN Media Sp. z o.o., 2017 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://tvn24.pl/polska/szydlo-zlozyla-rezygnacje-morawiecki-kandydatem-na-premiera-ra796690-2575870>
- Šest členů polského ústavního soudu odmítá uznávat jeho předsedkyni. *ČT 24* [online]. Česká televize, 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3555502-sest-clenu-polskeho-ustavniho-soudu-odmita-uznavat-jeho-predsedkyni>

- Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 2020 r. *Państwowa Komisja Wyborcza* [online]. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://prezydent20200628.pkw.gov.pl/prezydent20200628/>
- Zákaz potratů v Polsku má i nadále devastující důsledky. Usilujeme o jeho zrušení. *AMNESTY INTERNATIONAL* [online]. Amnesty International Česká republika, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5301/zakaz-potratu-v-polsku-ma-i-nadale-devastujici-dusledky-usilujeme-o-jeho-zruseni>

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Typy politických režimů a jejich bodové hodnocení dle agentury Freedom House	14
Tabulka 2 - Výsledky voleb do Sejmu parlamentu Polské republiky 2019	18
Tabulka 3 - Výsledky voleb do Senátu parlamentu Polské republiky 2019	19
Tabulka 4 - Výsledky 2. kola volby prezidenta Polské republiky 2020	20
Tabulka 5 - Výsledky hodnocení Polské republiky dle Nations in Transit za rok 2022.....	24
Tabulka 6 - Porovnání hodnocení jednotlivých ukazatelů od společnosti Freedom House.....	41
Tabulka 7 - Porovnání hodnocení Polska od společnosti Freedom House k moci v roce 2015 se současným hodnocením v roce 2022.....	42